

FORMULARZ WNIOSKU/INTERPELACJI*/**

Zgłoszony/a na sesji Sejmiku Województwa Lubuskiego w dniu:

przez Radną/Radnego: *Józef Kruczkowski*

w sprawie: **realizacji Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku**

Treść wniosku/interpelacji:

Zarząd Województwa Lubuskiego uchwałą nr 237/2813/14 z dn. 04.02.2014 roku przyjął *Program Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2020 roku*. Zgodnie z treścią uchwały oraz Programu za jego realizację odpowiada Marszałek Województwa a w jego imieniu członek Zarządu, któremu to zadanie powierzono. Program przewiduje m. in. osiem celów operacyjnych oraz konkretne działania operacyjne. Należą do nich m. in. ;

- stworzenie regionalnego programu dróg rowerowych
- stworzenie regionalnego rozwoju infrastruktury turystycznej dróg wodnych
- stworzenie warunków do tworzenia lokalnych organizacji turystycznych (LOT)
- wykorzystanie położenia województwa do rozwoju turystyki transgranicznej
- wsparcie samorządów lokalnych i podmiotów gospodarczych w tworzeniu lokalnych konsorcjów produktowych
- wsparcie samorządów powiatowych i gminnych w podnoszeniu jakości infrastruktury turystycznej

Proszę o przedstawienie stopnia zaawansowania poszczególnych celów operacyjnych i planowanych w ramach ich działań w rozbiciu na planowane etapy realizacyjne w latach 2014-2017 wraz z wynikami i efektami tych działań a także zaawansowanie i wykorzystanie planu finansowego *Programu* w rozbiciu na poszczególne cele. Jakimi środkami zostały wykorzystane z różnych źródeł finansowania, w tym z RPO. Jakimi środkami przeznaczono dotychczas z RPO na infrastrukturę rowerową na obszarach cennych przyrodniczo oraz infrastrukturę turystyczną dróg wodnych i na jakie konkretne zadania? Proszę też o przedstawienie efektów gospodarczo-ekonomicznych wynikających z wdrażania Programu.

Józef Kruczkowski

Zielona Góra 25.04.2017 r.

DS.II.520.1.2017
WPŁYNEŁO
URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO
Biuro Sejmiku
25-04-2017
Nr rej. 681 ilość zał.
Podpis J.M.

Pan
Józef Kruczkowski
Radny Województwa Lubuskiego

Odpowiadając na Pana interpelację dotyczącą realizacji Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do roku 2020 informuję, co następuje.

Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku stanowi dokument planistyczny rozwój turystyczny województwa lubuskiego w latach 2014-2020, który przyczynić się ma do realizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 w zakresie turystyki. Nadrzędnym celem opracowania jest ukazanie możliwości i warunków do dynamicznego rozwoju szeroko pojętego sektora turystycznego w regionie.

Zapisy części programowej dokumentu wskazują przede wszystkim kierunki strategicznego planowania rozwoju turystyki w regionie. Dokument zawiera plan finansowy, w którym oszacowano wielkość nakładów koniecznych do skutecznego wdrożenia programu oraz wskazano potencjalne źródła finansowania. Określono także możliwość realizacji zamierzonych działań przy wsparciu m.in. Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.

Program wskazuje kierunki do czerpania korzyści ekonomiczno-społecznych z turystyki, stanowić ma inspirację do aktywizacji podmiotów publicznych i prywatnych do współtworzenia gospodarki turystycznej w regionie, a także wpływać na rozwój społeczno-gospodarczy oraz wyznaczać kierunki działań, które przyczynią się do poprawy warunków i jakości życia Lubuszan.

Rola samorządu województwa sprowadza się głównie do koordynacji prac realizacji pilotażowych wdrożeń oraz wsparcia promocyjnego. Wdrażając zapisy programu samorząd województwa inicjuje zarówno powstawanie programów rozwoju poszczególnych produktów jak i wskazuje możliwości finansowe na wdrożenie oraz promocję produktów, natomiast samorządy niższego szczebla powinny zapewnić finansowanie zadań oraz realizować i koordynować ich wykonanie na swoim terenie.

W związku z faktem, że w przygotowanie i realizację zapisów programu zaangażowanych jest wiele jednostek samorządu terytorialnego,- oraz inne organizacje i podmioty działające w obszarze Turystyki, w tym Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna, Wydział Turystyki i Sportu w Departamencie Infrastruktury Społecznej dokonuje podsumowania realizacji poszczególnych działań w danym roku, sporządzając sprawozdanie z realizacji założeń Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku. Sprawozdania z realizacji programu za lata 2015 i 2016 przedkładałam w załączeniu.

Informując o stopniu zaawansowania realizacji Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 warto przytoczyć następujące dane.

Departament Programów Regionalnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego udzielił pomocy finansowej Beneficjentom składającym projekty w ramach Osi Priorytetowej 3 Gospodarka niskoemisyjna, Działania 3.3 Ograniczenie niskiej emisji w miastach z I Typu projektów: Budowa lub przebudowa infrastruktury dla rozwoju ekologicznego transportu publicznego, w tym ścieżki rowerowe Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020. W ramach przedmiotowego typu projektu ogłoszono 6 konkursów, z czego 4 zostały zakończone i rozstrzygnięte.

W ramach Działania 3.3 zawarto 4 umowy o dofinansowanie na inwestycje w drogi rowerowe, które złożono w ramach konkursów:

1. nr RPLB.03.03.01-IZ.00-08-K01/16 – projekt złożony przez Powiat Nowosolski pt. „Kolej na rower – Budowa ścieżek rowerowych w ramach rozwoju transportu ekologicznego na Terenie powiatu nowosolskiego” (kwota całkowita: 20 000 000,00 PLN, kwota dofinansowania: 9 160 798,95 PLN),
2. nr RPLB.03.03.02-IZ.00-08-K01/16 – projekt złożony przez Miasto Gorzów Wielkopolski pt. „System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim” (kwota całkowita: 5 343 519,32 PLN, kwota dofinansowania: 4 541 469,69 PLN),
3. nr RPLB.03.03.03-IZ.00-08-K01/16:
 - projekt złożony przez Gminę Czerwieńsk pt. „Budowa ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie Gminy Czerwieńsk w ramach zadania pn.: budowa infrastruktury rowerowej na terenie miejskiego obszaru funkcjonalnego Zielona Góra” (kwota całkowita: 5 635 860,00 PLN, kwota dofinansowania: 4 790 481,00 PLN),
 - projekt złożony przez Gminę Sulechów pt. „Budowa infrastruktury rowerowej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry – Gmina Sulechów: Etap Sulechów – Krężoły – Obłotne – Kruszyna” (kwota całkowita: 614 595,50 PLN, kwota dofinansowania: 522 406,17 PLN).

Obecnie trwa ocena formalna jednego projektu złożonego w odpowiedzi na ogłoszony konkurs nr RPLB.03.03.02-IZ.00-08-K01/17, natomiast konkurs nr RPLB.03.03.03-IZ.00-08-K01/17 nie został jeszcze zakończony. Rozstrzygnięcie obu konkursów zaplanowano na sierpień br.

W zakresie stworzenia regionalnego programu dróg rowerowych, podjęto działania zmierzające do określenia zasobu dróg i ścieżek rowerowych będących na obszarach poszczególnych gmin i powiatów. Od ponad 100 podmiotów uzyskano informacje o stanie ścieżek i szlaków rowerowych. W następstwie tego podjęto próbę usystematyzowania materiałów, jednak ze względu na ich różnorodność, nie udało się na ich bazie stworzyć jednolitego dokumentu. Powołana do opracowania polityki rowerowej Grupa Robocza ustaliła, że dokumentacja powinna być wykonana przez podmiot zewnętrzny. Wobec powyższego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego przygotował założenia zapytania ofertowego na sporządzenie szczegółowej koncepcji przebiegu rekreacyjnych ścieżek rowerowych na pograniczu polsko-niemieckim z wyprowadzeniem w kierunku ścieżki regionalnej w powiatach i gminach oraz powiązań z projektowanymi i istniejącymi trasami rowerowymi ścieżek komunikacyjnych. Powyższe opracowanie obejmowałoby zebranie informacji o wszystkich drogach z terenu województwa lubuskiego, po których bezpiecznie i komfortowo mogą poruszać się rowerzyści oraz o istniejących szlakach i trasach rowerowych, a także liniowej infrastrukturze rowerowej. Uzyskane informacje posłużą rowerzystom do samodzielnego ustalania tras przejazdu, a także będą podstawą do stworzenia koncepcji tras rowerowych.

Opracowanie będzie obejmowało także:

1. Dokonanie inwentaryzacji wszystkich istniejących na terenie województwa:
 - turystycznych szlaków rowerowych,
 - tras rowerowych,
 - odcinków liniowej infrastruktury rowerowej (drogi dla rowerów; ciągi pieszo-rowerowe; pasy rowerowe).
2. Zidentyfikowanie na podstawie inwentaryzacji na obszarze całego województwa wszystkich dróg, którymi mogą poruszać się (na zasadach ogólnych) rowerzyści w sposób bezpieczny i komfortowy.

Założenia koncepcji przebiegu rekreacyjnych ścieżek rowerowych na terenie województwa lubuskiego:

- koncepcja powinna pokazywać ścieżki rowerowe o charakterze turystyczno – rekreacyjnym z podziałem na trasy turystyczno – krajoznawcze i rekreacyjno – sportowe w zakresie granic administracyjnych województwa lubuskiego,
- koncepcja ma zawierać opis powyższych tras wraz ze wskazaniem atrakcji turystycznych, rekreacji i punktów docelowych z kilometrażem, oznakowaniem np. łączące lubuskie jeziora,

- szlak zabytków itp. posiadające punkt startowy i prowadzące do określonego celu,
- koncepcja winna w maksymalnym stopniu wykorzystać istniejące trakty i dukty leśne oraz drogi polne i osiedlowe oraz ulice i drogi w maksymalnym dostosowaniu do topografii terenów (niziny, wyżyny, lasy itp.),
 - opracowanie powinno opierać się na „Programie Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020”,
 - koncepcja winna uwzględniać ustalony już przebieg trasy „Lubuski szlak wina i miodu” oraz trasy wskazane na stronie <http://www.atrakcjelubuskie.pl/>,
 - koncepcja powinna uwzględniać „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego”,
 - koncepcja winna zapewniać możliwość bezpiecznego poruszania się rowerzystów w systemie komunikacyjnym województwa,
 - w przypadku konieczności Wykonawca proponuje aktualizację obowiązującego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”,
 - pożądane jest przedstawienie tam, gdzie istnieje taka możliwość, wariantowego rozwiązania nowych tras rowerowych,
 - w koncepcji pokazać należy trasy już istniejące o parametrach technicznych odpowiadających obowiązującym przepisom i wymaganiom, jak również istniejące trasy wymagające zmiany parametrów technicznych; niezbędne zmiany parametrów poszczególnych tras należy wyspecyfikować,
 - w koncepcji podać należy charakterystyczne przekroje normalne dla dróg rowerowych na terenie województwa lubuskiego,
 - w przypadkach występowania w jednym ciągu komunikacyjnym ruchu pieszego i rowerowego należy starać się fizycznie oddzielić ruch pieszy od ruchu rowerów, np. poprzez pasy zieleni (nie dotyczy tras leśnych),
 - nie należy zakładać poszerzenia w przyszłości ścieżek dla rowerów – docelowa szerokość powinna być osiągnięta w momencie ich realizacji. Na mapach przebiegu projektowanych tras pokazać należy odcinki, dla których będzie obowiązywać określony przekrój normalny,
 - dla rekreacyjnych tras rowerowych pokazać koncepcje skrzyżowań z ulicami głównymi i zbiorczymi,
 - w ostatecznej wersji opracowania Wykonawca powinien zamieścić tylko warianty trasy ostatecznie uzgodnione przez Zamawiającego,
 - analizowane warianty tras należy zebrać w oddzielnym tomie,
 - w koncepcji należy zaproponować lokalizację wypożyczalni i zwrot rowerów, stojaków,

parkingów i przechowalni dla rowerów przy trasach rowerowych oraz w docelowych miejscach podróży,

- koncepcja w fazie opracowywania wymaga uzgodnień i zatwierdzenia przez Zamawiającego,
 - koncepcja zawierać będzie wymagane potwierdzenia sprawdzeń rozwiązań projektowych w zakresie wynikającym z przepisów, wymagane opinie, uzgodnienia, zgody i pozwolenia w zakresie wynikającym z przepisów, a także spis opracowań i dokumentacji składających się na komplet przedmiotu zamówienia,
 - miejsca styku dróg rowerowych wychodzących z województwa lubuskiego powinny być uzgodnione z zarządcami dróg w zależności od właściwości tych jednostek,
 - na każdym etapie prac proponowane rozwiązania należy konsultować na bieżąco z Departamentem Infrastruktury i Komunikacji, Wydziałem Drogownictwa,
 - przebieg dróg rowerowych przez tereny chronione powinien być uzgodniony z odpowiednim Konserwatorem Zabytków, Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska, a przez tereny leśne również z Lasami Państwowymi.
3. Rezultaty inwentaryzacji Wykonawca przedstawia w formie tabeli z wyszczególnieniem odcinków i ich opisem. Ponadto wnioskodawca sporządza następujące mapy w skali 1:100 000 (a dla miast w przypadku których konieczne jest zapewnienie większej dokładności w skali 1:25 000 albo 1:50 000) zawierające co najmniej sieć drogową, numery dojazdów pożarowych w lasach, sieć kolejową, granice gmin i pokrycie terenu (zabudowania, lasy, wody) z uwzględnieniem:
- Istniejącej liniowej infrastruktury rowerowej, w sposób graficzny umożliwiający użytkownikowi (rowerzyście) łatwe określenie czy np. jest nieprzejezdna w danych warunkach atmosferycznych albo ma niekomfortową nawierzchnię.
 - Istniejących szlaków i tras rowerowych w sposób graficzny umożliwiający użytkownikowi (rowerzyście) łatwe określenie czy np. są nieprzejezdne w danych warunkach atmosferycznych albo mają niekomfortową nawierzchnię. Ponadto z mapy musi wynikać rodzaj szlaku (zgodnie z podziałem zawartym w pkt. 3.6.3), usytuowanie punktów postojowych dla rowerzystów.
 - Dróg, którymi mogą poruszać się (na zasadach ogólnych) rowerzyści w sposób bezpieczny i komfortowy.

Dane zamieszone na mapach umożliwiłyby zaimportowanie do przyszłego Geoportalu województwa.

Z uwagi na niewystarczające środki w budżecie Województwo Lubuskie podjęło starania o uzyskanie dofinansowania na powyższe zadanie z Funduszu Małych Projektów (FMP)

w Euroregionie „Sprewa-Nysa-Bóbr” dla Programu Współpracy INTERREG V A Brandenburgia – Polska 2014 - 2020 w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. W tym celu został przygotowany wniosek aplikacyjny. W chwili obecnej Województwo Lubuskie oczekuje na ogłoszenie naboru wniosków.

W zakresie stworzenia regionalnego rozwoju infrastruktury turystycznej dróg wodnych, niewątpliwym sukcesem jest zakończenie inwestycji budowy na rzece Odrze 10 przystani. Nowe obiekty zostały umiejscowione w miejscowościach: Siedlisko, Stara Wieś, Bobrowniki, Krępa (Miasto Zielona Góra), Pomorsko, Nietków, Gostchorze, Urad, Górzycza, Kostrzyn nad Odrą. Budowa dziesięciu przystani, a wcześniej zakup statków turystycznych Laguny i Zefira, mają wspólny cel: ożywienie żeglugi na Odrze, co z całą pewnością uatrakcyjni i uzupełni ofertę turystyczną naszego województwa.

W 2017 r. Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki UM WL wzmacnia produkt "Przygoda na Wodzie", realizując kampanię promocyjną promującą lubuskie jeziora oraz aktywności nad wodą, np. wędkarstwo, kajakarstwo, żeglarstwo. Kampania była głównym tematem stoiska promocyjnego województwa lubuskiego na targach turystycznych w Poznaniu i we Wrocławiu. Warto nadmienić, że w 2015 roku Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego wydał album autorstwa podróżnika i przyrodnika Piotra Chary pt. "Rowerem, Kajakiem i Pieszko. Po krajobrazowych perłach Ziemi Lubuskiej", natomiast w 2016 r. zorganizowana została sesja zdjęciowa i wystawa o lubuskich jeziorach oraz przygotowano kalendarz promocyjny na 2017 r.

Lubuska turystyka wodna będzie promowana także m.in. podczas tegorocznego czerwcowego Święta Województwa Lubuskiego, na filmie promocyjnym oraz w mediach społecznościowych i tradycyjnych.

Poza tym od 2007 r. zawierane jest Porozumienie pomiędzy pięcioma Województwami w zakresie rewitalizacji i promocji śródlądowej drogi wodnej relacji zachód – wschód obejmującej drogi wodne: Odra, Warta, Noteć, Kanał Bydgoski, Brda, Wisła, Nogat, Szarpawa oraz Zalew Wiślany (planowana droga wodna E70 na terenie Polski). W ramach pracy Międzywojewódzkiego Zespołu Roboczego ds. MDW E 70 powstało szereg dokumentów i analiz, tj. m.in: Koncepcja programowo – przestrzenna MDW E70, Strategia programowa MDW E70, Analiza środowiskowa MDW E70, Analiza popytu na przewozy ładunków i pasażerów Droga Wodną E70, Analiza społeczno-ekonomiczna dla przedsięwzięcia rewitalizacji polskiego odcinka MDW E70. Warto, przy tym nadmienić, że w ubiegłym roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Założeń do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016–2020 z perspektywą do roku 2030”, a w tym roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda podpisał akt ratyfikacyjny „Europejskiego porozumienia

w sprawie głównych śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym”(AGN). Wszelkie prace związane z przebudową, budową i modernizacją dróg wodnych wynikających z ratyfikacji konwencji AGN z całą pewnością przelożą się na wzrost atrakcyjności turystycznej naszego regionu.

Omawiając stworzenie regionalnego rozwoju infrastruktury turystycznej dróg wodnych nie sposób pominąć roli jaką w tym zakresie odniósł, organizowany od ponad dwudziestu lat, przepływający przez nasze województwo Flis Odrzański. Impreza sprawiła, że gospodarze gmin nadodrzańskich dostrzegli potencjał i możliwości rozwoju miejscowości znajdujących się „nad” i „w” pobliżu rzeki, głównie pod kątem turystycznym.

W toku realizacji programu zwróciliśmy się do jednostek samorządu terytorialnego z zapytaniem o wskazanie planowanych do realizacji w perspektywie 2014 – 2020 r. projektów inwestycyjnych w obszarze infrastruktury turystyki wodnej ze szczególnym uwzględnieniem projektów realizowanych z udziałem środków UE. W odpowiedzi, aż 20 Gmin wyraziło chęć realizacji projektów związanych z rozwojem infrastruktury wodnej województwa lubuskiego.

W ramach tworzenia lokalnych organizacji turystycznych w roku 2003 Uchwałą Nr XI/84/2003 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 października 2003 roku powstała Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna „LOTUR”. Jej cele statutowe, jak również zalecenia zawarte w „Kodeksie Dobrych Praktyk systemu zarządzania i promocji Turystyki w Polsce” określają zasady współpracy pomiędzy Lubuską Regionalną Organizacją Turystyczną a Urzędem Marszałkowskim. Urząd Marszałkowski, oprócz ścisłej współpracy ze Stowarzyszeniem „LOTUR” partycypuje w składce członkowskiej, wynoszącej 50.000,00 zł rocznie. Zadanie realizowane przez „LOTUR” przedstawione zostały w załączonych sprawozdaniach z realizacji Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku.

W ramach rozwoju turystyki transgranicznej istnieje szereg możliwości ubiegania się o dofinansowanie zadań w ramach na Programu współpracy INTERREG. Program Współpracy INTERREG V A Brandenburgia – Polska 2014 – 2020 to program dofinansowany przez Unię Europejską wspierający współpracę transgraniczną.

Warto nadmienić, iż realizując cel związany z rozwojem turystyki transgranicznej i wykorzystaniem szans przygranicznego położenia nawiązano współpracę pomiędzy Dolnośląskim Stowarzyszeniem Wspierającym Uprawę Winorośli z Cottbus (Fördererein Niederlausitzer Weinbau e.V) a Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego.

W styczniu 2016 r. w Lubuskim Centrum Winiarstwa w Zaborze miały miejsce pierwsze warsztaty w ramach projektu: „Utworzenie koncepcji dot. polsko-niemieckiej kooperacji w zakresie kultury winiarskiej w Euroregionie Sprewa–Nysa–Bóbr i Viadrina”. Celem warsztatów była wzajemna wymiana informacji uczestników przyszłego przedsięwzięcia w zakresie kultury winiarskiej w województwie lubuskim.

W lutym 2016 r. w Cottbus odbyły się drugie warsztaty w ramach tego projektu. Warsztaty dotyczyły aktualnego stanu realizacji programu INTRREG VA 2014-2020.

W listopadzie 2016 r. członkowie Stowarzyszenia Fördererein Niederlausitzer Weinbau e.V z Grano wzięli udział w imprezie pn.: I Święto Lubuskiego Młodego Wina, organizowanej w Lubuskim Centrum Winiarstwa w Zaborze.

W styczniu 2017 r. przedstawiciele gminy Schenkendöbern i Ministerstwa Rozwoju Wsi, Środowiska i Rolnictwa Landu Brandenburgii oraz przedstawiciele gminy Zabór gościli w Lubuskim Centrum Winiarstwa. Podczas spotkania zostały omówione przyszłe wspólne projekty promujące winiarstwo w sąsiadujących ze sobą regionach.

Docelowa struktura wiązanki produktów turystycznych regionu zawiera produkty wizerunkowe, horyzontalne oraz unikatowe produkty miejsca. Trzy turystyczne produkty wizerunkowe to Wino i kuchnia, Militaria i fortyfikacje oraz Przygoda na wodzie. Ich wdrożenie odbywa się między innymi poprzez promocję produktów podczas targów, imprez, czy innych eventów turystycznych.

Jednocześnie w ramach wzmocnienia produktu "Militaria i Fortyfikacje", Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki przygotował kampanię promocyjną lubuski szlak fortyfikacji. W tym celu został wydany folder mapą pt. Świat militariów i fortyfikacji. Fortyfikacje były promowane m.in.: w trakcie festiwalu Przystanek Woodstock 2015 na terenie strefy województwa lubuskiego; podczas Festiwalu Piosenki Żołnierskiej 2015 w Lubrzy; podczas XX Turnieju Rycerskiego w Kożuchowie 2016- na łamach czasopisma Samorządowego REGION, a także za pośrednictwem filmu reżyserii Andrzeja Karola Słodkowskiego o lubuskich fortyfikacjach podczas Święta Wojska Polskiego w Muzeum Wojskowym w Drzonowie w 2016 r.

Mówiąc o konsorcjach i tworzeniu infrastruktury turystycznej należy zwrócić szczególną uwagę na Lubuskie Centrum Winiarstwa.

Zakończona w 2015 roku budowa Lubuskiego Centrum Winiarstwa jest zadaniem wprost wskazanym w Programie jako jedno z działań rekomendowanych dla rozwoju produktu wizerunkowego – Wino i Kuchnia. Głównym zadaniem Lubuskiego Centrum Winiarstwa jest prowadzenie działalności dydaktyczno-edukacyjnej poświęconej uprawie winorośli i produkcji wina. Centrum ma również wspierać budowę marki oraz potencjału turystycznego województwa lubuskiego. Mieszkańcy mogą w tym

miejscu budować swoją tożsamość regionalną, a lokalni producenci wina integrować się i reaktywować tradycje Ziemi Lubuskiej. Centrum zlokalizowane jest w pobliżu 35-hektarowej Winnicy Samorządowej. Liderem tego projektu jest samorząd województwa lubuskiego.

LCW jest prowadzone przez pracowników Wydziału Projektów Turystycznych i Promocji Lubuskiego Centrum Winiarstwa należącego w Departamencie Przedsiębiorczości i Strategii Marki UMWL. Do ich najważniejszych zadań należą:

- opieka nad grupami zorganizowanymi podczas zwiedzania Lubuskiego Centrum Winiarstwa,
- prezentacja Lubuskiego Centrum Winiarstwa dla osób odwiedzających,
- realizacja ścieżki dydaktycznej w Lubuskim Centrum Winiarstwa,
- prezentacja produktów turystycznych z regionu lubuskiego.

W ramach działalności bieżącej Lubuskie Centrum Winiarstwa realizowało działania rekomendowane dla produktu wizerunkowego Wino i Kuchnia. Jednym z nich jest promocja produktów tradycyjnych. W związku z powyższym, wydano w wielotysięcznym nakładzie foldery zawierające najważniejsze informacje dotyczące lubuskich winnic, pasiek oraz lokalnych kulinariów. Wydawnictwo powyższe jest obecnie dostępne dla turystów w dwóch wersjach językowych, tj. polskim i niemieckim. W budynku LCW w Zaborze są także dostępne tablice z wykazem i szczegółowym opisem produktów tradycyjnych. W ramach realizowanej w Centrum turystycznej ścieżki edukacyjnej produkty te są omawiane oraz prezentowane zwiedzającym przez przewodników pracujących w LCW. Produkty tradycyjne stanowią również nieodłączny element wydarzeń organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, tj. konferencje, spotkania z dziennikarzami, eventy promocyjne. Produktom tradycyjnym poświęcone były także następujące imprezy okolicznościowe organizowane w Centrum:

- 12.12.2015 r. – „Niewinne gwiazdkowanie” – prezentacja produktów regionalnych połączona z degustacją, warsztaty bożonarodzeniowe, prezentacja Centrum - ok. 2.000 uczestników,
- 30.01.2016 r. - Lubuski Jarmark Karnawałowy (prezentacja produktów regionalnych, degustacja win regionalnych) – ok. 1400 uczestników,
- 30.04.2016 r. – Majówka na Winnicy Samorządowej – ok. 2500 uczestników,
- 06.08.2016 r. - Lubuski finał XVI edycji konkursu Nasze Kulinarne Dziedzictwo-Smaki Regionów – ok. 1350 uczestników,
- 17–18.09.2016 r. - I Winobranie w Winnicy Samorządowej – ok. 200 (17.09), ok. 360 (18.09) uczestników,
- 11.11.2016 r. - I Święto Lubuskiego Młodego Wina – ok. 2500 uczestników.

Mówiąc o szeroko rozumianej turystyce i realizacji przyjętych celów nie sposób pominąć istotnych projektów służących promowaniu naszego regionu.

1. „Promocja gospodarcza województwa lubuskiego poprzez organizację kampanii promocyjnych sektora turystycznego o zasięgu krajowym i międzynarodowym oraz regionalnych targów turystycznych”

Departament Przedsiębiorczości i Strategii Marki, Wydział Projektów Turystycznych i Promocji Lubuskiego Centrum Winiarstwa realizuje projekt nr RPLB.01.04.01-08-0003/16 pn. „Promocja gospodarcza województwa lubuskiego poprzez organizację kampanii promocyjnych sektora turystycznego o zasięgu krajowym i międzynarodowym oraz regionalnych targów turystycznych” współfinansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020. W ramach powyższego wsparcia Województwo Lubuskie przeprowadzi komunikacyjną kampanię promocyjną oraz zorganizuje 2-dniową konferencję związaną z sektorem turystyki. Konferencja będzie miała charakter informacyjno-warsztatowy i będzie zrzeszała grono fachowców zajmujących się problematyką rozwoju branży turystycznej. Weźmie w niej udział 50–ciu zgłoszonych lubuskich mikro-, małych i średnich przedsiębiorców (MMŚP) reprezentujących branżę gastronomiczną, hotelarską, usługową i inną związaną z rozwojem turystyki regionu. Podczas konferencji odbędą się m.in. trzy panele prowadzone przez wykwalifikowanych ekspertów: pierwszy dotyczący obsługi niemieckiego turysty oraz konstruowania skutecznej oferty turystycznej na rynek niemiecki, drugi dotyczący marketingu (tj. social media, storytelling, budowania marki, marketingu miejsca oraz trzeci dotyczący produktu turystycznego. W ramach konferencji zorganizowane zostaną również warsztaty mające na celu identyfikację potrzeb promocyjnych MMŚP w regionie oraz wskazanie optymalnych narzędzi promocyjnych dla branży oraz podmiotów z nią związanych. Ponadto w pierwszej połowie 2018 roku Województwo Lubuskie zorganizuje udział MMŚP na siedmiu następujących imprezach targowych:

- Targi Regionów i Produktów Turystycznych „TOUR SALON” w Poznaniu;
- Ferien & Freizeit w Cottbus;
- Międzynarodowe Targi Turystyczne (MTT) we Wrocławiu;
- ITB Berlin (Internationale Tourismus-Börse) w Berlinie;
- Międzynarodowe Targi Turystyki, Spa, Sprzętu Turystycznego i Żeglarskiego „GLOBalnie” w Katowicach;
- Targi Turystyki i Wypoczynku LATO 2018 w Warszawie;
- Targi Turystyczne Market Tour „Piknik nad Odrą” w Szczecinie.

Promowany będzie głównie potencjał gospodarczy branży, a także walory turystyczne regionu, w szczególności trzy produkty wizerunkowe: Wino i Kuchnia, Militaria i Fortyfikacje, Przygoda na wodzie. Oferta obejmować będzie tematyczne przewodniki oraz mapy a także gadżety promocyjne i animacje na stoisku.

2. Realizacja celów Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do roku 2020 – projekt „Lubuskie aktywne i turystyczne”

Projekt „Lubuskie aktywne i turystyczne” zrealizowany w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, Priorytet V Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej, Działanie 5.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej posłużył osiągnięciu następujących celów operacyjnych Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do roku 2020.

– celu I "stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu"

W ramach projektu została zaplanowana i przeprowadzona kampania promująca walory województwa lubuskiego obejmująca: produkcję spotu reklamowego „Lubuskie zatrzymaj słońce” wraz z jego 2-tygodniową emisją w telewizji ogólnopolskiej, promocję oferty turystycznej poprzez wkładkę do miesięcznika samorządowego REGION oraz publikacje w magazynie Welcome to Poland,

– celu II "stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie"

W ramach projektu zostało wykonane drogowe oznakowanie atrakcji turystycznych pionowymi znakami drogowymi typu E-22 oraz E-8 przy głównych drogach województwa (razem 185 znaków). Oprócz najważniejszych atrakcji turystycznych województwa lubuskiego oznakowane zostały obiekty na Lubuskim Szlaku Wina i Miodu oraz na Szlaku Kościołów Drewnianych Regionu Kozła.

– celu VI "rozwój wiodących form turystyki"

W ramach projektu opracowano i przygotowano turystyczne przewodniki i mapy tematyczne dotyczące produktów wizerunkowych opisanych w programie. Tematyka wydawnictw: Lubuskie po drodze. Kraina Wina i Miodu; Lubuskie po drodze. Militaria i Fortyfikacje; Lubuskie po drodze. Przyroda i Natura.

3. Projekt pn. „Rewitalizacja budynku przemysłowego znajdującego się przy ul. Tadeusza Kościuszki w Łęknicy w celu dostosowania go do pełnienia nowej funkcji Centrum kulturalno-edukacyjnego Województwa Lubuskiego”

Projekt pn. „Rewitalizacja budynku przemysłowego znajdującego się przy ul. Tadeusza Kościuszki w Łęknicy w celu dostosowania go do pełnienia nowej funkcji Centrum kulturalno-edukacyjnego Województwa Lubuskiego” złożony w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, Osi Priorytetowej 4 – Środowisko i kultura dla Działania 4.4 Zasoby kultury i dziedzictwa kulturowego

dla Poddziałania 4.4.1 Zasoby kultury i dziedzictwa kulturowego – projekty realizowane poza formułą ZIT.

Planowane nakłady finansowe wynoszą 4 181 235,76 zł brutto. Koszty kwalifikowalne kształtują się na poziomie 4 109 895,76 zł. Województwo Lubuskie w partnerstwie z Gminą Łęknica ubiegają się o dofinansowanie niniejszego projektu w kwocie 3 493 411,39 zł. Wniosek o dofinansowanie projektu jest w trakcie oceny formalnej. Celem głównym projektu jest wzrost atrakcyjności turystycznej regionu poprzez utworzenie centrum kulturalno-edukacyjnego oferującego różnorodne aktywności oparte o przemysłową historię Łęknicy, unikatowe środowisko przyrodnicze i kulturowe (Pomnik historii – Park Mużakowski z wpisem na listę światowego dziedzictwa UNESCO, Geopark Łuk Mużakowa, który posiada certyfikat „Światowy Park UNESCO”, Rezerwat przyrody Nad Młyńską Strugą).

Zakres projektu najlepiej wpisuje się w cztery cele Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020

- Cel II. Programu – „Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie” – w ramach projektu powstanie m.in. Punkt Informacji Turystycznej.
- Cel III. Rozwój produktów turystycznych – projekt zapewnia powstanie efektów synergicznych rozumianych, jako następstwo odpowiedniej kolejności podejmowanych działań – w wyniku realizacji projektu powstanie spójna tematycznie oferta turystyczna w formie produktu regionalnego, który będzie umożliwiał poznanie historii regionu, kultury przemysłowej (materialnej), walorów przyrodniczych, zarówno w zakresie przyrody żywej, jak i geologii.
- Cel IV. Rozwój infrastruktury turystycznej – infrastruktura turystyczna to szerokie pojęcie obejmujące swoim zakresem zarówno bazę noclegową oraz gastronomiczną jak również infrastrukturę specjalistyczną. O ile w zakresie dwóch pierwszych elementów rola samorządu jest bardzo ograniczona i sprowadza się przede wszystkim do prowadzenia działań propagujących wysoką jakość, tak w przypadku infrastruktury specjalistycznej można mówić o realnym wpływie na jej rozwój – przedsięwzięcie zakłada adaptację obiektu poprzemysłowego na centrum edukacyjno-kulturalne,
- Cel VIII. Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia - turystyka transgraniczna oznacza aktywność turystyczną w pasie kilkudziesięciu kilometrów od granicy państwowej, jednak jej odbiorcami nie muszą być wyłącznie mieszkańcy najbliższych regionów. Transgraniczna oferta turystyczna ma także szanse zainteresować mieszkańców Polski i Niemiec – realizacja projektu będzie przebiegała przy współpracy z Fundacją „Park Księcia Pücklera Bad Muskau“, stowarzyszeniem Muskauer Faltenbogen oraz stowarzyszeniem Furst PucklerPark.

Dodatkowo Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich wskazuje na możliwość finansowania „małej Infrastruktury”. W ramach LEADERa, tzn. Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność wspierane będą operacje mające na celu rozwój ogólnopolskiej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.

Reasumując, do budowania wizerunku regionu niezbędne są wysiłki i działania przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz branży turystycznej. Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku stanowi natomiast swoisty drogowskaz rozwoju lubuskiej turystyki. Niepowtarzalna mieszanka produktów turystycznych, w tym przede wszystkim produkty wizerunkowe stanowią silne wyróżniki na skalę ogólnopolską. Cieszą się one szerokim zainteresowaniem turystów z kraju i z zagranicy, a konsekwencji wpływają na wybór Lubuskiego, jako cel podróży.

Z poważaniem

Dariusz Gawliński

Sprawozdanie z realizacji w 2015 roku założeń Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku

Pierwszy etap realizacji celów Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 przypadł na lata 2014-2015, w związku z tym Departament Infrastruktury Społecznej zwrócił się z prośbą do niektórych departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego (Gabinetu Zarządu, Biura Projektów Własnych, Departamentu Rozwoju Regionalnego i Współpracy Zagranicznej oraz Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich) oraz Jednostek Samorządu Terytorialnego na terenie województwa lubuskiego, o przedstawienie sprawozdania z realizacji celów Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020, ze wskazaniem konkretnych działań w ich obszarze.

Realizacja celów PRLT do 2020 jest podzielona na etapy wdrożenia poszczególnych działań. W pierwszym okresie rekomendowano wdrożenie części działań umożliwiających dalszy rozwój produktów turystycznych należących do grupy produktów wizerunkowych i horyzontalnych. Osiągnięcie ośmiu celów operacyjnych ma zagwarantować efektywny i zrównoważony rozwój gospodarki turystycznej w województwie lubuskim, są to:

- I–Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu.
- II–Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie.
- III–Rozwój produktów turystycznych.
- IV–Rozwój infrastruktury turystycznej.
- V–Wzmocnienie platform współpracy i rozwoju turystyki oraz doskonalenie kadr dla turystyki w regionie.
- VI–Rozwój wiodących form turystyki.
- VII–Rozwój rekreacji ruchowej i zdrowotnej.
- VIII–Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.

I. Realizacja Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego.

Zapytania dotyczące realizacji Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku skierowano do czterech departamentów, których działania w zakresie promocji województwa pokrywają się z celami PRLT do 2020. Cele, których realizację przewidziano na 2014 i 2015 rok to:

W ramach realizacji Programu Departament Infrastruktury Społecznej w 2015 roku podjął następujące działania:

- Promocja walorów turystycznych oraz produktów regionalnych Województwa Lubuskiego podczas największych eventów targowych: ITB Berlin w marcu 2015 roku, Targi Glob w Katowicach również w marcu 2015 roku, Piknik Rodzinny nad Odrą w Szczecinie – maj 2015 r. oraz Targi Tour Salon w Poznaniu w październiku 2015 r. Podczas targów na lubuskim stoisku podwystawcy z całego

województwa prezentowali się w ramach jednego z trzech produktów wizerunkowych tj. „Wino i Kuchnia”, „Przygoda na Wodzie”, „Militaria i Fortyfikacje”.

- W czerwcu 2015 roku wspólnie z Lubuską Regionalną Organizacją Turystyczną „LOTUR” zorganizowany został I Lubuski Sejmik Turystyczny „Setki turystów, setki możliwości”. Gośćmi sejmiku byli przedstawiciele Ministerstwa Sportu i Turystyki, Polskiej Organizacji Turystycznej, Niemieckiej Centrali Turystyki (Deutsche Zentrale für Tourismus DZT), przedstawiciele Partnerstwa Odry, stowarzyszeń i organizacji działających w obszarze turystyki oraz reprezentanci samorządów lokalnych województwa lubuskiego, branży hotelarskiej i lubuskich wyższych uczelni. Goście uczestniczyli w trzech panelach dyskusyjnych (I-baza noclegowa województwa i jej wykorzystanie, II – sieciowe oferty turystyczne Partnerstwa ODRA, III-możliwości rozwoju turystyki w świetle nowej perspektywy finansowej). Konferencja miała na celu przedstawienie branży turystycznej możliwości rozwoju, możliwości rozwiązywania problemów i pozyskiwania nowych źródeł finansowania działań związanych z turystyką, a także skorzystanie z doświadczenia przedstawicieli MSiT oraz przedstawicieli branży turystycznej z Niemiec.
- W 2015 roku zorganizowano w ramach realizacji zadań związanych z promocją turystyczną regionu konkurs fotograficzny dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych z województwa lubuskiego pn. „Turystyczne Lubuskie w Fotografii”.
- Kolejnymi działaniami wpisującymi się w cele Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku było zorganizowanie rejsu Flotyli Noteckiej promującego ww. drogę wodną, (podczas rejsu statkiem Gościom przedstawione zostały dotychczasowe działania związane z rewitalizacją i promocją drogi wodnej). Kolejnym ważnym punktem była współorganizacja Flisu Odrzańskiego, którego celem jest propagowanie turystyki wodnej na rzece Odrze, a w przyszłych latach podjęcie działań w kierunku jej rewitalizacji.
- W otwartym konkursie ofert w obszarze turystyki regionalnej w 2015 roku przyznano 7 dotacji na łączną kwotę 50.000,00 zł. Wśród dofinansowanych zadań znalazły się również oferty, których założenia są zgodne z Programem Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku. Są to:
 - Stowarzyszenie Odra dla turystów z Nowej Soli – *„Rejsy z produktami regionalnymi”*
 - Stowarzyszenie Czas A.R.T. ze Wschowy – *„Popularyzacja i renowacja wschodniego odcinka Drogi św. Jakuba”*
 - Fundacja Pałac Bojadła z Bojadł – *„Pałace i Parki Środowiskowego Nadodrza - opracowanie zasobów dziedzictwa architektury rezydencjonalnej regionu o wysokim potencjale”*
 - Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze oddział Zielonogórski – *„Bezpieczne wędrowanie - inwentaryzacja pieszych szlaków turystycznych administrowanych przez oddział zielonogórski PTTK”*

- Studencki Klub Turystyczny VIATOR z Poznania – „Opracowanie i wydanie gier turystycznych popularyzujących walory turystyczne województwa lubuskiego”

W 2016 roku Wydział Turystyki i Sportu, w związku z dalszą realizacją PRLT do 2020 planuje podjąć następujące działania:

- Promocja wybranych produktów wizerunkowych podczas targów turystycznych np. Katowicach, Szczecinie, Poznaniu.

- Organizacja II Lubuskiego Sejmiku Turystycznego – *Lubuskie rzeki, możliwości i bariery* wraz z MDW E 70 (przedstawicielami 5 województwa w ramach zawieranego, co roku porozumienia), poświęconego jednemu z produktów wizerunkowych *Przygoda na wodzie*, tematyka bariery i problemy (pogłębianie lubuskich rzek – europejskie wrota wodne na Polskę)

- Dodruk materiałów promocyjnych i map związanych z produktami wizerunkowymi.

- Dotacje na zadania publiczne w obszarze turystyki regionalnej w 2016 roku.

Zapytanie o realizację Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku skierowano do Gabinetu Zarządu, Biura Projektów Własnych, Departamentu Rozwoju Regionalnego i Współpracy Zagranicznej oraz Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich. Z informacji przekazanej przez ww. departamenty wynika, iż najczęściej realizowane cele to: Cel I. *Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu*, Cel VI. *Rozwój wiodących form turystyki* i Cel VIII. *Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia*. W ich obszarze wskazano następujące działania:

Cel I.

• Realizacja kampanii promującej Lubuski Szlak Wina i Miodu w regionach sąsiadujących oraz w skali ogólnopolskiej m.in. przez:

- publikację materiału promocyjnego w wydaniu jesiennym ogólnopolskiego Dwumiesięcznika *SlowLife*,

- reklamę w wydaniu specjalnym *National Geographic Traveler* pt. „Cuda Polski”,

- wsparcie organizacji pleneru malarskiego na lubuskich winnicach.

• Realizacja kampanii promującej Lubuski Szlak Fortyfikacji przez następujące działania:

- produkcja filmu o Lubuskim Szlaku Fortyfikacji,

- emisja filmu o Lubuskim Szlaku Fortyfikacji na portalach internetowych, TVP oraz podczas realizacji działań Województwa w czasie trwania Festiwalu Przystanek Woodstock,

- promocja Lubuskiego Szlaku Fortyfikacji na Strefie Województwa Lubuskiego oraz konferencji prasowej podczas Festiwalu Przystanek Woodstock w Kostrzynie nad Odrą.

• Realizacja kampanii promującej Lubuskie Parki Krajobrazowe przez następujące działania:

- realizacja profesjonalnej sesji zdjęciowej wybranych parków krajobrazowych oraz promocja województwa lubuskiego podczas wydarzeń związanych tematycznie z lubuskimi parkami krajobrazowymi,

- wydanie albumu „Rowerem, kajakiem i pieszo. Po Krajobrazowych Perłach Ziemi Lubuskiej” autorstwa pana Piotra Chary związanego tematycznie z Lubuskimi Parkami Krajobrazowymi,
- kolportaż albumu podczas wydarzeń wpisujących się w kampanię, np. XIV edycja Ogólnopolskiego Konkursu pn. „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”.
- Przeprowadzenie kampanii promocyjnej, która obejmuje dwutygodniową emisję spotów promocyjnych w ogólnopolskiej telewizji.
- Działania w ramach Programu dla Europy Środkowej* nazwa projektu: Forte Cultura.
- Wszelkie działania prowadzone przez lubuskie gminy.

Cel VI.

- Kontynuacja kampanii promocyjnej Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu, jako submarki wiodącej a także uwzględnienie podjętych w roku 2015 nowych kampanii, tj. kampania Lubuskiego Szlaku Fortyfikacji i Lubuskich Parków Krajobrazowych w Planie Komunikacji i Promocji Województwa na rok 2016.
- Przygotowanie aplikacji mobilnej poświęconej kampaniom promocyjnym Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu, Lubuskiego Szlaku Fortyfikacji oraz Lubuskich Parków Krajobrazowych umożliwiającej zapoznanie się z poszczególnymi formami turystyki w regionie.
- Wydanie folderów i map promujących walory województwa lubuskiego w zakresie w/w kampanii.
- Opracowanie i wydanie przewodników tematycznych, w języku polskim i niemieckim; dot. trzech produktów wizerunkowych tj. „Lubuskie po drodze”:
 - Kraina wina i miodu” (4000 szt. wersja polska, 1500 szt. wersja niemiecka);
 - Świat militariów i fortyfikacji”(4000 szt. wersja polska, 1500 szt. wersja niemiecka);
 - Piękno przyrody i natury” (4000 szt. wersja polska, 1500 szt. wersja niemiecka).
- Opracowanie i wydanie map tematycznych, w języku polskim dot. trzech produktów wizerunkowych „Lubuskie po drodze”:
 - Kraina wina i miodu” (5000 szt.);
 - Świat militariów i fortyfikacji” (5000 szt.);
 - Piękno przyrody i natury” (5000 szt.).
- Wydanie folderu - Turystyka sakralna śladami PROW - publikacja była współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej PROW na lata 2007-2013.
- Dedykowanie każdego roku wiodącym formą turystyki.

Cel VIII.

- Wydanie oraz kolportaż folderów: „Kraina Wina i Miodu”, „Świat militariów i fortyfikacji”, „Piękno przyrody i natury” w języku niemieckim.
- Wydanie oraz kolportaż albumu „Województwo Lubuskie Prezentacja” w wersji polsko-angielskiej.
- Współpraca w ramach eventów targowych z polsko-niemieckim punktem informacji turystycznej we Frankfurcie nad Odrą oraz przekazanie materiałów w języku niemieckim.

II. Realizacja Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 przez Lubuską Regionalną Organizację Turystyczną „LOTUR”. Szczegółowe informacje nt. podjętych działań w 2015 roku, a także tych zaplanowanych na rok 2016 przedstawione zostały poniżej.

Cel	Rok 2015	Rok 2016
Cel Operacyjny I. Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja kampanii promocyjnych lubuskiego regionu w ramach projektu Partnerstwo –Odra w 7 regionach czterech landach niemieckich i trzech woj. Zachodniej Polski. 2. Udział w warsztatach organizowanych przez POT, na których prezentowano atrakcje turystyczne w oparciu o wodę. 3. Organizacja dwóch spotkań w ramach Partnerstwa – Odra na Ziemi Lubuskiej połączonej z podróżą studyjną dla touroperatorów i dziennikarzy. 4. Organizacja Study Press po Lubuskim Szlaku Wina i Miodu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuacja organizacji kampanii promocyjnych regionu w ramach projektu Partnerstwo –Odra w 7 regionach czterech landach niemieckich i trzech woj. zachodniej Polski. 2. Przeprowadzenie turystycznych konkursów radiowych. 3. Przeprowadzenie i organizacja regionalnych konkursów turystycznych, patronaty nad konkursami. 4. Udział w warsztatach organizowanych przez POT. 5. Organizacja dorocznej konferencji turystycznej w ramach Światowych Dni Turystyki. 6. Organizacja Podróży dla dziennikarzy i touroperatorów.
Cel Operacyjny II. Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Administrowanie portalu turystycznego www.lubuskie.travel.pl 2. Opracowanie, utworzenie i administrowanie portalu w trzech wersjach językowych www.szlakwinaimiodu.pl 3. Przeprowadzenie szkoleń w zakresie utworzenia i prowadzenia Informacji Turystycznych. 4. Certyfikacja Informacji Turystycznych w województwie lubuskim (15 IT Certyfikowanych) 5. Użyczenie 11 infokiosków zlokalizowanych w IT na terenie woj. Lubuskiego. 6. Prowadzenie Wojewódzkiego Centrum Informacji Turystycznej w Gorzowie Wlkp. 7. Praca Kapituły przy LOTUR w zakresie opiniowania znaków turystycznych 8. Wydawanie newslettera. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Administrowanie portali turystycznych www.lubuskie.travel.pl; www.lotur.eu; www.szlakwinaimiodu.pl 2. Przeprowadzenie szkoleń w zakresie utworzenia i prowadzenia Informacji Turystycznych. 3. Prowadzenie Wojewódzkiego Centrum Informacji Turystycznej w Gorzowie Wlkp. 4. Praca Kapituły przy LOTUR w zakresie opiniowania znaków turystycznych. 5. Wydawanie newslettera. 6. Nadzorowanie procesów sieci Infokiosków w województwie lubuskim w ramach współpracy z Polską Organizacją Turystyczną. 7. Kontynuacja certyfikacji Informacji Turystycznych w województwie.
Cel Operacyjny III. Rozwój produktów turystycznych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja cyklicznego Konkursu Na Najlepszy Produkt Turystyczny o Lubuska Perłę Turystyczna –Certyfikat POT. 2. Szkolenia w zakresie tworzenia produktów turystycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja cyklicznego Konkursu Na Najlepszy Produkt Turystyczny o Lubuska Perłę Turystyczna – Certyfikat POT. 2. Szkolenia w zakresie tworzenia produktów turystycznych.
Cel Operacyjny IV. Rozwój infrastruktury turystycznej	-	-
Cel Operacyjny V. Wzmocnienie platform kooperacji i doskonalenie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szkolenia w zakresie IT oraz produktów turystycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój współpracy ze szkołami wyższymi z kierunkami turystycznymi: PWSZ w Sulechowie,

<p><i>kadr dla turystyki w regionie</i></p>	<p>2. Współorganizacja I Lubuskiego Sejmiku Turystycznego.</p> <p>3. Praca w ramach klastra, rozwijanie jego działalności „Lubuska Turystyka warta zachodu-LOTUR”.</p>	<p>PWSZ w Gorzowie Wlkp. AWF w Gorzowie Wlkp. (praktyki studenckie).</p> <p>2. Szkolenia w zakresie It oraz produktów turystycznych.</p> <p>3. Organizacja II Lubuskiego Sejmiku Turystycznego.</p> <p>4. Praca w ramach klastra, rozwijanie jego działalności „Lubuska Turystyka warta zachodu-LOTUR”.</p>
<p>Cel Operacyjny VI. Rozwój wiodących form turystyki.</p>	<p>1. Wydawnictwo promocyjne poświęcone „Turystyka wodna „ w trzech wersjach językowych.</p>	<p>1. Wydawnictwo poświęcone atrakcjom turystycznym regionu, turystyce aktywnej.</p>
<p>Cel Operacyjny VII. Rozwój sportu powszechnego i rekreacji zdrowotnej.</p>	<p>-</p>	<p>-</p>
<p>Cel Operacyjny VIII. Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.</p>	<p>1. Stała współpraca w Partnerstwie- Odra na rzecz tworzenia wspólnych transgranicznych ofert dla turystów.</p> <p>2. Prowadzenie w ramach Partnerstwa -Odra wspólnych działań promocyjnych.</p> <p>3. Współpraca z niemieckimi stowarzyszeniami turystycznymi w ramach wspólnych działań promocyjnych.</p> <p>4. Współpraca z Centrum Informacji Turystycznej w Cottbus.</p> <p>5. Współpraca z Zagranicznymi Ośrodkami Polskiej Organizacji Turystycznej (ZOPOT) na świecie.</p> <p>6. Współpraca z Euroregionami „Sprewa-Nysa-Bóbr” oraz „Pro-Europa -Viadrina”.</p>	<p>1. Stała współpraca w Partnerstwie- Odra na rzecz tworzenia wspólnych transgranicznych ofert dla turystów.</p> <p>2. Prowadzenie w ramach Partnerstwa -Odra wspólnych działań promocyjnych.</p> <p>3. Współpraca z niemieckimi stowarzyszeniami turystycznymi w ramach wspólnych działań promocyjnych.</p> <p>4. Współpraca z Centrum Informacji Turystycznej w Cottbus.</p> <p>5. Współpraca z Zagranicznymi Ośrodkami Polskiej Organizacji Turystycznej (ZOPOT) na świecie.</p> <p>6. Współpraca z Euroregionami „Sprewa-Nysa-Bóbr” oraz „Pro-Europa -Viadrina”.</p>

III. Realizacja Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku w Województwie.

Prośbę o przesłanie sprawozdania z realizacji celów za rok 2015 oraz informację o planowanych działaniach w roku 2016 przesłano w formie papierowej i elektronicznej do Prezydentów, Wójtów, Burmistrzów oraz Starostów miast, gmin i powiatów mieszczących się na terenie województwa lubuskiego (łącznie do 95 jednostek).

Do ww. próśby nie ustosunkowało się 38 jednostek:

- Urząd Miasta Gorzów Wielkopolski
- Starostwo Powiatu Świebodzińskiego
- Starostwo Powiatu Żagańskiego
- Starostwo Powiatu Żarskiego
- Gmina Czerwieńsk
- Gmina Dobiegniew
- Gmina Gozdnica
- Gmina Kożuchów
- Gmina Lubniewice
- Gmina Jasień
- Gmina Łęknica
- Gmina Ośno Lubuskie

- Gmina Słubice
- Gmina Sulechów
- Gmina Szlichtyngowa
- Gmina Świebodzin
- Gmina Witnica
- Gmina Wschowa
- Gmina Bledzew
- Gmina Bojadła
- Gmina Brody
- Gmina Bytnica
- Gmina Kolsko
- Gmina Krzeszyce
- Gmina Lipinki Łużyckie
- Gmina Lubrza
- Gmina Łagów
- Gmina Maszewo
- Gmina Niegosławice
- Gmina Nowa Sól
- Gmina Przytoczna
- Gmina Siedlisko
- Gmina Skąpe
- Gmina Słońsk
- Gmina Stare Kurowo
- Gmina Szczaniec
- Gmina Tuplice
- Gmina Żagań

Informacje o tym, że żadne cele PRLT 2020 nie są realizowane i nie będą planowane w 2016 roku, przekazało:

- Starostwo Powiatowe w Żarach
- Gmina Nowe Miasteczko
- Gmina Brzeźnica

Kompletne informacje na temat realizowanych założeń PRLT do 2020 przesłały 53 jednostki z całego województwa. Szczegółowe dane dotyczące podejmowanych działań zostały przekazane do Departamentu w formie tabelarycznej. Cele, które najczęściej były wskazane przez JST to: Cel I,II,IV,VII,VIII. Z przekazanych informacji wynika, iż te same cele są wytypowane przez jednostki, jako zaplanowane do realizacji w 2016 rok. Do najciekawszych przedstawionych działań zgodnych z PRLT do 2020 należą:

	Rok 2015	Rok 2016
Cel Operacyjny I. Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpowszechnianie dwujęzycznych publikacji propagujących turystykę i dziedzictwo kulturowe znajdujące się na terenie Powiatu Gorzowskiego (np. mapa turystyczna „Trasa rowerowa Warta – Noteć”, „Mały przewodnik po dawnej Kolei Wschodniej Hoppegarten – Drezdenko”). – Powiat Gorzowski 	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizowanie aplikacji mobilnej Powiatu Zielonogórskiego w celu wzbogacenia zawartych w niej treści poprzez dodanie kolejnych modułów. – Powiat Zielonogórski
Cel Operacyjny II. Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie.	<ul style="list-style-type: none"> • Interaktywna mapa Powiatu Międzyrzeckiego – Powiat Międzyrzecki • Założenie strony internetowej www.cit.zgora.wkraj.pl z wirtualnym spacerem po Zielonej Górze pokazującym miasto w sposób nowoczesny i zachęcający turystę do przyjazdu. – Urząd Miasta Zielona Góra 	<ul style="list-style-type: none"> • Wydanie przewodnika informacyjno-turystycznego zawierającego największe atrakcje turystyczne powiatu wraz z bazą noclegową i gastronomiczną z krótkim opisem i fotografią. – Powiat Międzyrzecki • W ramach projektu Powiatu Żarskiego

		<p>pn. „Przygoda z Nysą...”, na terenie Gminy Żary został oznakowany szlak pieszo-rowerowy, tzw. Pętla łużycka. Ponadto Gmina Żary planuje w ramach funduszy unijnych pozyskanie środków na inwestycje związane z budową ścieżek rowerowych lub traktów pieszo-rowerowych a także na oznakowanie turystyczne infrastruktury (tablice informacyjne, drogowaskazy). Zadanie będzie polegało na połączeniu spójną siecią ścieżek większości miejscowości na terenie gminy. -Gmina Żary</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie elektronicznego przewodnika turystycznego w oparciu o kwerty code. – Gmina Małomice
<p>Cel Operacyjny III. Rozwój produktów turystycznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie i udzielanie informacji na temat gminnego produktu turystycznego „Lubuskie Carcassonne” - oferta turystyki miejskiej – zabytkowe średniowieczne fortyfikacje miejskie, które wyróżniają się unikatową charakterystyczną obronną architekturą. – Gmina Strzelce Krajeńskie 	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie konsorcjów wizerunkowych produktów turystycznych regionu: przyjęcie Strategii Rozwoju Miasta Żagań do 2020 (wraz z rozwojem turystyki) – Urząd Miasta Żagań
<p>Cel Operacyjny IV. Rozwój infrastruktury turystycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa ścieżki rowerowej w ramach prac związanych z wykonaniem obwodnicy Zbąszynka etap II. W związku z realizacją projektu powstała ścieżka rowerowa o długości 1300 m. – Gmina Zbąszynek • Budowa ścieżki rowerowej, opracowanie dokumentacji na kolejne odcinki, zagospodarowanie plaży w Lubiewie – Gmina Dreddenko 	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa przystani rzecznych na Odrze oraz prace związane z ich zagospodarowaniem tj. zaplecza sanitarne, urządzenia rekreacyjne. – Urząd Miasta Nowa Sól • Przygotowanie dokumentacji technicznej dot. ścieżek rowerowych – opracowanie planu koniecznych połączeń pomiędzy funkcjonującymi ścieżkami rowerowymi wraz z projektem ich wytyczenia – Urząd Miasta Nowa Sól
<p>Cel Operacyjny V. Wzmocnienie platform kooperacji i doskonalenie kadr dla turystyki w regionie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego – przystąpienie kolejnych gmin do stowarzyszenia „Odra dla turystów”. – Urząd Miasta Nowa Sól 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywny członek lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej LOTUR – Urząd Miasta Żagań
<p>Cel Operacyjny VI. Rozwój wiodących form turystyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępniono aplikację mobilną o walorach turystycznych Gminy Strzelce Krajeńskie dla mieszkańców i turystów, dostępna pod linkiem www.tnij.org/strzelceck. – Gmina Strzelce Krajeńskie • Nawiązanie współpracy z Gminami sąsiednimi 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie oferty dla turysty „Jak ciekawie spędzić 1 dzień w Gminie Rzepin” – Gmina Rzepin

	w zakresie realizacji wspólnego projektu dotyczącego powstania sieci ścieżek rowerowych obejmujących Gminy Lubsko, Nowogród Bobrzański i Świdnicę – Gmina Nowogród Bobrzański	
Cel Operacyjny VII. Rozwój sportu powszechnego i rekreacji zdrowotnej.	<ul style="list-style-type: none"> • Działania związane z promocją ścieżek spacerowych i rowerowych, organizacja rajdów turystycznych (np. podczas Powiatowego Święta Plonów), wydarzeń edukacyjne tj. powiatowe eliminacje Ogólnopolskiego Turnieju Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. – Powiat Gorzowski 	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa siłowni pod chmurką przyczyni się do podniesienia atrakcyjności miejscowości, a także do integracji mieszkańców wsi. – Gmina Żary
Cel Operacyjny VIII. Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie „Analizy wykonalności, uwarunkowań i możliwości realizacji Trasy Euro Velo odcinek EV 2 północny w województwie lubuskim. (Kostrzyn, Witnica, Bogdaniec, Gorzów, Deszczno, Santok, Drezdenko, Dobiegniew, Zwierzyn, Stare Kurowo) – Gmina Deszczno • Organizacja polsko-niemieckich imprez promujących kulturę łowiecką „Dni Puszczy Rzepińskiej”, „Złoty jubileusz Ilanki Rzepin” polsko-niemiecki cykl turniejów piłkarskich; złożenie wniosku o przebieg ścieżki rowerowej z Frankfurtu n/O przez gminę Rzepin do Euroregionu Pro Europa Viadrina – Gmina Rzepin 	<ul style="list-style-type: none"> • Podjęcie starań w kierunku realizacji projektu współfinansowanego ze środków unijnych wraz z Powiatem Sprewa-Nysa lub innym niemieckim partnerem w celu pozyskania funduszy na rewitalizację parków znajdujących się na terenie Powiatu Zielonogórskiego, rozbudowę infrastruktury turystycznej czy prace konserwatorsko-renowacyjne zabytkowych lub atrakcyjnych turystycznie obiektów. – Powiat Zielonogórski • Działalność Transgranicznego Centrum Marketingu Euromiasta Gubin-Guben w kierunku promocji przygranicznych walorów turystycznych – Gmina Gubin

Cele, które najczęściej były wskazane przez JST to: Cel I,II,IV,VII,VIII. Z przekazanych informacji wynika, iż te same cele są wytypowane przez jednostki, jako zaplanowane do realizacji w 2016 rok. Najbardziej realizowanym celem jest Cel V. jest to związane z tym, iż podstawowe działania rekomendowane do priorytetowej realizacji celu są skierowane głównie do ROT-u i UMWL.

Pierwszy etap realizacji Programu zaplanowany był na lata 2014-2015 i miał na celu stworzenie dokumentacji wdrożeniowej dla kluczowych produktów i działań umożliwiających realizację poszczególnych celów Programu. W okresie tym rekomendowane było wdrożenie części działań umożliwiających dalszy rozwój produktów turystycznych należących do grupy produktów wizerunkowych i horyzontalnych. Z przesłanych informacji wynika jednak, iż duża część wskazanych przede wszystkim przez JST działań nie do końca wpisuje się w konkretne cele Programu. Wynikać to może z niezrozumienia treści Programu, zbyt małej kooperacji lub braku wystarczających środków finansowych. Ponadto wśród JST sama turystyka może nie być jednym z głównych priorytetów, w którego obszarze planowali by coroczne działania. Drugi etap wdrożenia będzie miał miejsce w latach

2016-2018 zakłada on wsparcie samorządów lokalnych i powiatowych, w zakresie stworzenia wspólnej polityki jakości świadczonych usług i rozwiązań infrastrukturalnych. Trzeci etap realizacji zaplanowano na lata 2019-2020 i zakłada integrację lubuskiej oferty turystycznej z ofertą krajową poprzez włączenie oferty lubuskiego w krajowe portale i sieci sprzedażowe i promocyjne. Zakłada się także powiązanie infrastruktury lubuskich szlaków turystycznych: rowerowych, wodnych, konnych z krajową i europejską siecią szlaków. Zgodnie z Programem Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku do współpracy samorządu regionalnego z samorządami powiatowymi i jednostkami szczebla gminnego włączyć się powinny również lokalne i rybackie grupy działania. Takie szerokie współdziałanie ułatwiłoby realizowanie projektów infrastrukturalne na terenie całego regionu, zarówno infrastruktury szlaków turystyki aktywnej jak i kulturowej.

Sprawozdanie z realizacji w 2016 roku założeń Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku

Drugi etap realizacji celów Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 przypadł na lata 2016-2018, w związku z tym Departament Infrastruktury Społecznej zwrócił się z prośbą do niektórych departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego (Gabinetu Zarządu, Biura Projektów Własnych, Biura Rozwoju Regionu, Departamentu Rolnictwa, Zasobów Naturalnych, Rybactwa i Rozwoju Wsi, Departamentu Infrastruktury i Komunikacji oraz Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich), Jednostek Samorządu Terytorialnego na terenie województwa lubuskiego oraz LOTUR o przedstawienie sprawozdania z realizacji celów Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020, ze wskazaniem konkretnych działań w ich obszarze.

Realizacja celów PRLT do 2020 jest podzielona na etapy wdrożenia poszczególnych działań. Drugi etap – Wdrożenie i Promocja, obejmuje zadania z zakresu: realizacji kampanii promocyjnej, wizerunkowej i produktowej poza granicami regionu, wsparcia samorządów powiatowych i gminnych w procesie podnoszenia jakości infrastruktury turystycznej, oraz wdrażania produktów wyróżnikowych i sieciowych wspólnie z jst, LGD, RGD. Poszczególne cele to:

- I–Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu.
- II–Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie.
- III–Rozwój produktów turystycznych.
- IV–Rozwój infrastruktury turystycznej.
- V–Wzmocnienie platform współpracy i rozwoju turystyki oraz doskonalenie kadr dla turystyki w regionie.
- VI–Rozwój wiodących form turystyki.
- VII–Rozwój rekreacji ruchowej i zdrowotnej.
- VIII–Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.

I. Realizacja Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego.

W ramach realizacji Programu Departament Infrastruktury Społecznej w 2016 roku podjął następujące działania:

- Promocja walorów turystycznych oraz produktów regionalnych Województwa Lubuskiego podczas największych eventów targowych: Targi Tour Salon w Poznaniu w lutym 2016 r., ITB Berlin w marcu 2016 roku, Targi Glob w Katowicach również w marcu 2016 roku, Piknik Rodzinny nad Odrą w Szczecinie – w maju 2016 r. Podczas targów na lubuskim stoisku podwystawcy z całego województwa prezentowali się w ramach jednego z trzech produktów wizerunkowych tj. „Wino i Kuchnia”, „Przygoda na Wodzie”, „Militaria i Fortyfikacje”.
- W czerwcu 2016 roku zorganizowany został *II Lubuski Sejmik Turystyczny „Lubuskie rzeki – możliwości i bariery”*. Gośćmi sejmiku byli przedstawiciele Ministerstwa Sportu i Turystyki, Polskiej Organizacji Turystycznej, Niemieckiej Centrali Turystyki (Deutsche Zentrale für Tourismus DZT), przedstawiciele Partnerstwa Odry, stowarzyszeń i organizacji działających w obszarze turystyki oraz reprezentanci samorządów lokalnych województwa lubuskiego, branży hotelarskiej i lubuskich wyższych uczelni. Tematyka sejmiku skupiła się na zagadnieniach związanych z: drogami wodnymi E-30 i E-70, wykorzystaniu potencjału rzek w turystyce wodnej w województwie lubuskim, przywróceniu żeglowności polskich rzek, problemami dotyczącymi poziomu wody i sposobach ich rozwiązania (na przykładzie Niemiec), infrastrukturą rzeczną, potencjałem transportowym i turystycznym polskich rzek. W ramach sejmiku zorganizowano dla uczestników spotkanie rejs statkiem po rzece Odrze połączony z degustacją regionalnego wina i sera.
- Kolejnym ważnym punktem była współorganizacja Flisu Odrzańskiego, którego celem jest propagowanie turystyki wodnej na rzece Odrze, a w przyszłych latach podjęcie działań w kierunku jej rewitalizacji.
- W otwartym konkursie ofert w obszarze turystyki regionalnej w 2016 roku przyznano 10 dotacji na łączną kwotę 47.500,00 zł. Wśród dofinansowanych zadań znalazły się również oferty, których założenia są zgodne z Programem Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku. Są to:
 - „Rejsy z produktami regionalnymi”,
 - „Święto Warty”,
 - „Pałace i Parki Środkowego Nadodrza – opracowanie zasobów dziedzictwa architektury rezydencjalnej regionu o wysokim potencjale turystycznym”,
 - „Geopark Łuk Mużakowa Polski Przedstawiciel w Europejskiej Sieci Geoparków UNESCO”,
 - „Nowa trasa rekreacyjna w dawnej Puszczy Tarnowskiej Jodłów – Grochowice”,
 - „Rajd pieszy – Droga św.Jakuba (Wincentowo - Osowa Sień – Wschowa – Konradowo – Zamysłów),
 - „Bezpieczne Wędrowanie – odnowienie zinwentaryzowanych pieszych szlaków turystycznych administrowanych przez oddział zielonogórski PTTK – etap I,
 - „ Gwieździsty Złot Turystyczny uczestników etapu wojewódzkiego Ogólnopolskiego Konkursu Młodzieżowego „Poznajemy Ojcowiznę” – Konotop 2016,

- „Poznajemy turystykę trans graniczną wykorzystując szansę przygranicznego położenia”.

W trybie pozakonkursowym przyznano dotację w wysokości 20.000,00 zł na realizację dwóch zadań publicznych z przeznaczeniem na modernizację stancyi harcerskiej w Niesulicach.

- Przekazanie składki członkowskiej Województwa Lubuskiego na rzecz Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej „LOTUR” (Wspieranie działań organizacji w celu promocji turystycznej województwa).
- Promocja lubuskiego odcinka MDWE 70. Realizacja porozumienia w sprawie wykonania zadań dotyczących rewitalizacji oraz promocji śródlądowej drogi wodnej relacji zachód-wschód, obejmującej drogi wodne: Odra, Warta, Noteć, Kanał Bydgoski, Brda, Wisła, Nogat, Szkarpa oraz Zalew Wiślany. Adresatami zadania są turyści zainteresowani turystyką aktywną. Działania polegały m.in. na prowadzeniu działań informacyjnych związanych z upowszechnianiem wyników prac dot. rewitalizacji polskiego odcinka MDWE70, aktualizacji strony internetowej, organizacji konferencji tematycznych, związanych z turystyką wodną i transportem śródlądowym, realizacji kampanii społecznej i promocyjnej na rynkach krajowych i zagranicznych.
- Usunięcie 79 niekatulanych, zniszczonych odmian znaków drogowych E22 oraz E10 z dróg krajowych województwa lubuskiego. Celem zadania była dbałość o wizerunek regionu, poprzez usunięcie nieaktualnego oznakowania.
- Wykonanie usługi polegającej na czyszczeniu turystycznych znaków drogowych pionowych oraz „witaczy” wjazdowych dwustronnych Województwa Lubuskiego.
- Aktualizacja informacji o tematyce turystycznej na portalu „Wrota lubuskie”.

W 2017 roku Wydział Turystyki i Sportu, w związku z dalszą realizacją PRLT do 2020 planuje podjąć następujące działania:

- *Promocja wybranych produktów wizerunkowych podczas eventów, konferencji, sejmików etc,*
- *Współorganizacja III Lubuskiego Sejmiku Turystycznego ze Stowarzyszeniem „LOTUR”,*
- *Udzielenie dotacji na zadania publiczne w obszarze turystyki regionalnej w 2017 roku,*
- *Współorganizacja Flisu Odrzańskiego 2017,*
- *Przekazanie składki członkowskiej Województwa Lubuskiego na rzecz Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej „LOTUR”. (Wspieranie działań organizacji w celu promocji turystycznej województwa),*
- *Promocja lubuskiego odcinka MDWE 70 Realizacja porozumienia w sprawie wykonania zadań dotyczących rewitalizacji oraz promocji śródlądowej drogi wodnej relacji zachód-wschód, obejmującej drogi wodne: Odra, Warta, Noteć, Kanał Bydgoski, Brda, Wisła, Nogat, Szkarpa oraz Zalew Wiślany. Adresatami zadania są turyści zainteresowani turystyką aktywną. Działania polegały m.in. na prowadzeniu działań informacyjnych związanych z upowszechnianiem*

wyników prac dot. rewitalizacji polskiego odcinka MDWE70, aktualizacji strony internetowej, organizacji konferencji tematycznych, zwianych z turystyką wodną i transportem śródlądowym, realizacji kampanii społecznej i promocyjnej na rynkach krajowych i zagranicznych.

Zapytanie o realizację Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku skierowano do: Gabinetu Zarządu; Biura Projektów Własnych; Biura Rozwoju Regionu, Departamentu Rolnictwa, Zasobów Naturalnych, Rybactwa i Rozwoju Wsi; Departamentu Infrastruktury i Komunikacji oraz Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich. Z informacji przekazanej przez ww. departamenty wynika, iż najczęściej realizowane cele to: Cel II. *Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie* Cel IV *Rozwój infrastruktury turystycznej.* Cel VI *Rozwój wiodących form turystyki* i Cel VIII. *Rozwój Turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.* W ich obszarze wskazano następujące działania:

Cel II.

- organizacja udziału Województwa Lubuskiego w Dożynkach Prezydenckich w Spale- zaprezentowano ofertę produktów regionalnych województwa, gospodarstw agroturystycznych regionu.
- organizacja udziału Województwa Lubuskiego w Międzynarodowych Targach Rolno - Spożywczych Grüne Woche, Berlin 2016 - zaprezentowano ofertę produktów regionalnych województwa, gospodarstw agroturystycznych regionu

Cel IV.

- Postawienie tablicy informacyjnej przy jez. Szarcz w Pszczewskim Parku Krajobrazowym pt. „ Ptaki jeziora Szarcz”.
- Postawienie wiaty turystycznej przy Ośrodku Edukacji Przyrodniczej w Pszczewskim Parku Krajobrazowym.

Cel VI.

- Przeprowadzenie kilku warsztatów w ramach Spotkań z przyrodą we współpracy z Miejsko Gminnym Ośrodkiem Kultury w Cybince pt: „ Zimowe ptakoliceństwo”, „ Noc z sowami”, „Złap motyla”, „ Wielki Dzień Pszczół”, „Budujemy Budki lęgowe dla ptaków”.

Cel VIII.

- Stworzenie mapy kieszonkowej Parku Krajobrazowego „ Łuk Mużakowa”.

II. Realizacja Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 przez Lubuską Regionalną Organizację Turystyczną „LOTUR”. Szczegółowe informacje nt. podjętych działań w 2016 roku, a także tych zaplanowanych na rok 2017 przedstawione zostały poniżej.

Cele Operacyjne	Działania podejmowane w 2016 roku	Działania planowane w 2017 roku
Cel Operacyjny I. Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuacja organizacji kampanii promocyjnych naszego regionu w ramach projektu Partnerstwo –Odra w 7 regionach czterech landach niemieckich i trzech woj. Zachodniej Polski 2. Przeprowadzenie turystycznych konkursów radiowych 3. Przeprowadzenie i organizacja regionalnych konkursów turystycznych, patronaty nad konkursami 4. Udział w warsztatach organizowanych przez POT 5. Organizacja dorocznej konferencji 6. Organizacja Podróży dla dziennikarzy i touroperatorów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuacja organizacji kampanii promocyjnych naszego regionu w ramach projektu Partnerstwo – Odra w 7 regionach czterech landach niemieckich i trzech woj. Zachodniej Polski 2. Przeprowadzenie turystycznych konkursów radiowych 3. Udział w warsztatach organizowanych przez POT 4. Organizacja III Lubuskiego Sejmiku Turystycznego 5. Organizacja dorocznej konferencji turystycznej w ramach Światowych Dni Turystyki , 6. Organizacja Podróży dla dziennikarzy i touroperatorów
Cel Operacyjny II. Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Administrowanie portalu turystycznego www.lubuskie.travel.pl ; www.lotur.eu; www.szlakwinaimiodu.pl 2. Przeprowadzenie szkoleń w zakresie utworzenia i prowadzenia Informacji Turystycznych 3. Certyfikacja Informacji Turystycznych w województwie lubuskim (15 IT Certyfikowanych) 4. Nadzorowanie procesów sieci Infokiosków w województwie lubuskim w ramach współpracy z Polską Organizacją Turystyczną 5. Kontynuacja certyfikacji Informacji Turystycznych w województwie 6. Prowadzenie Wojewodzkiego Centrum Informacji Turystycznej w Gorzowie Wlkp. 7. Praca Kapituły przy LOTUR w zakresie opiniowania znaków turystycznych 8. Wydawanie newslettera 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Administrowanie portalów turystycznych www.lubuskie.travel.pl; www.lotur.eu; www.szlakwinaimiodu.pl 2. Przeprowadzenie szkoleń w zakresie utworzenia i prowadzenia Informacji Turystycznych 3. Praca Kapituły przy LOTUR w zakresie opiniowania znaków turystycznych 4. Wydawanie newslettera 5. Nadzorowanie procesów sieci Infokiosków w województwie lubuskim w ramach współpracy z Polską Organizacją Turystyczną 6. Kontynuacja certyfikacji Informacji Turystycznych w województwie
Cel Operacyjny III. Rozwój produktów turystycznych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja cyklicznego Konkursu Na Najlepszego Produkt Turystyczny o Lubuska Perłę Turystyczna –Certyfikat POT 2. Szkolenia w zakresie tworzenia produktów turystycznych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja cyklicznego Konkursu Na Najlepszego Produkt Turystyczny o Lubuska Perłę Turystyczna – Certyfikat POT 2. Szkolenia w zakresie tworzenia produktów turystycznych

<p>Cel Operacyjny IV. Rozwój infrastruktury turystycznej.</p>		
<p>Cel Operacyjny V. Wzmocnienie platform kooperacji i doskonalenie kadr dla turystyki w regionie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szkolenia w zakresie It oraz produktów turystycznych 2. Praca w ramach klastra, rozwijanie jego działalności „Lubuska Turystyka warta zachodu-LOTUR” 3. Rozwój współpracy ze szkołami wyższymi z kierunkami turystycznymi: PWSZ w Sulechowie, PWSZ w Gorzowie Wlkp. AWF w Gorzowie Wlkp.(praktyki studenckie) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpracy ze szkołami wyższymi z kierunkami turystycznymi: PWSZ w Sulechowie „Akademią w Gorzowie Wlkp. AWF w Gorzowie Wlkp.(praktyki studenckie) 2. Szkolenia w zakresie It oraz produktów turystycznych 3. Organizacja III Lubuskiego Sejmiku Turystycznego 4. Praca w ramach klastra, rozwijanie jego działalności „Lubuska Turystyka warta zachodu-LOTUR
<p>Cel Operacyjny VI. Rozwój wiodących form turystyki.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wydawnictwo promocyjne poświęcone „Turystyka wodna „ w trzech wersjach językowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wydawnictwo produktowe w zależności od środków finansowych
<p>Cel Operacyjny VII. Rozwój sportu powszechnego i rekreacji zdrowotnej.</p>		
<p>Cel Operacyjny VIII. Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stała współpraca w Partnerstwie- Odra na rzecz tworzenia wspólnych transgranicznych ofert dla turystów, 2. Prowadzenie w ramach Partnerstwa -Odra wspólnych działań promocyjnych 3. Współpraca z niemieckimi stowarzyszeniami turystycznymi w ramach wspólnych działań promocyjnych 4. Współpraca z Centrum Informacji Turystycznej w Cottbus 5. współpraca z Zagranicznymi Ośrodkami Polskiej Organizacji Turystycznej (ZOPOT) na świecie 6. Współpraca z Euroregionami „Sprewa-Nysa- Bobr” oraz „Pro-Europa -Viadrina” 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stała współpraca w Partnerstwie- Odra na rzecz tworzenia wspólnych transgranicznych ofert dla turystów, Prowadzenie w ramach Partnerstwa -Odra wspólnych działań promocyjnych 3. Współpraca z niemieckimi stowarzyszeniami turystycznymi w ramach wspólnych działań promocyjnych 4. Współpraca z Centrum Informacji Turystycznej w Cottbus 5. Współpraca z Zagranicznymi Ośrodkami Polskiej Organizacji Turystycznej (ZOPOT) na świecie 6. Współpraca z Euroregionami „Sprewa-Nysa- Bobr” oraz „Pro-Europa -Viadrina”

III. Realizacja Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku w Województwie.

Prośbę o przesłanie sprawozdania z realizacji celów za rok 2016 oraz informację o planowanych działaniach w roku 2017 przesłano w formie papierowej i elektronicznej do Prezydentów, Wójtów, Burmistrzów oraz Starostów miast, gmin i powiatów mieszczących się na terenie województwa lubuskiego (łącznie do 93 jednostek).

Do ww. prośby nie ustosunkowało się 30 jednostek:

- Miasto Zielona Góra
- Powiat Żarskiego
- Gmina Słubice
- Gmina Dobiegniew
- Gmina Lubniewice
- Gmina Słońsk
- Gmina Łagów
- Gmina Świebodzin
- Gmina Wschowa
- Gmina Czerwieńsk
- Gmina Sulechów
- Gmina Trzebiechów
- Gmina Brzeźnica
- Gmina Niegosławice
- Gmina Żagań
- Miasto Żagań
- Gmina Brody
- Gmina Jasień
- Gmina Lipinki Łużyckie
- Gmina Tuplice
- Gmina Lubiszyn
- Gmina Santok
- Gmina Bytnica
- Gmina Dąbie
- Gmina Maszewo
- Gmina Kolsko
- Gmina Kozuchów
- Gmina Nowe Miasteczko
- Gmina Skąpe
- Gmina Otyń

Informacje o tym, że żadne cele PRLT 2020 nie są realizowane i nie będą planowane w 2017 roku, przekazało:

- Starostwo Powiatowe w Sulęcinie
- Gmina Bledzew
- Gmina Żary
- Gmina Gozdnicza
- Gmina Zabór

Kompletne informacje na temat realizowanych założeń PRLT do 2020 przesłały 58 jednostki z całego województwa. Szczegółowe dane dotyczące podejmowanych działań zostały przekazane do Departamentu w formie tabelarycznej. Cele, które najczęściej były wskazane przez JST to: Cel I,II,IV,VII,VIII. Z przekazanych informacji wynika, iż te same cele są wytypowane przez jednostki, jako zaplanowane do realizacji w 2017 rok. Do najciekawszych przedstawionych działań zgodnych z PRLT do 2020 należą:

	Rok 2016	Rok 2017
<p>Cel Operacyjny I. Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizowanie aplikacji mobilnej Powiatu Zielonogórskiego w celu wzbogacenia zawartych w niej treści poprzez dodanie kolejnych modułów – Powiat Zielonogórski • Promowanie dzieł Henrego van de Velde znajdujących się w obiektach Domu Pomocy Społecznej w Trzebiechowie – Powiat Zielonogórski 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpowszechnienie dwujęzycznych publikacji propagujących turystykę i dziedzictwo kulturowe znajdujące się na terenie Powiatu Gorzowskiego (np. „Mały przewodnik po dawnej Kolei Wschodniej Hoppegarten – Drezdenko”) – Powiat Gorzowski
<p>Cel Operacyjny II. Stworzenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej oraz oznakowania turystycznego w regionie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wydanie przewodnika informacyjno- turystycznego zawierającego największe atrakcje turystyczne powiatu wraz z bazą noclegową i gastronomiczną z krótkim opisem i fotografią – Powiat Międzyrzecki • W ramach projektu Powiatu Żarskiego pn. „Przygoda z Nysą...”, na terenie Gminy Żary został oznakowany szlak pieszo-rowerowy, tzw. Pętla łużycka. Ponadto Gmina Żary planuje w ramach funduszy unijnych pozyskanie środków na inwestycje związane z budową ścieżek rowerowych lub traktów pieszo-rowerowych a także na oznakowanie turystyczne infrastruktury (tablice informacyjne, drogowskazy). Zadanie będzie polegało na połączeniu spójną siecią ścieżek większości miejscowości na terenie gmin. - Gmina Żary Stworzenie elektronicznego przewodnika turystycznego w oparciu o kwerty code. – Gmina Małomice 	<ul style="list-style-type: none"> • Planowane działania w ramach projektu INTERREG V A Brandenburgia –Polska 2014-2020 w ramach celu „Europejska Współpraca Terytorialna” Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR): <ul style="list-style-type: none"> - wykonanie projektów oznakowania turystycznego obszaru Geoparku Łuk Mużakowa i Parku Mużakowskiego (oznakowanie w formie znaków drogowych informacyjnych i tablic zlokalizowanych na terenie powiatu żarskiego). Utworzenie biura i punktu informacji turystycznej; - zatrudnienie pracowników i praca pracowników biura do spraw promocji i informacji turystycznej na rzecz popularyzacji marki Łuk Mużakowa, tworzenia sieci powiązań turystyczno-gospodarczych i edukacyjno-kulturalnych pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze Łuku Mużakowa; - spotkania z przedsiębiorcami w sprawach promocji Geoparku, Parku Mużakowskiego i Łuku Mużakowa w miejscach prowadzenia działalności; - zakup mobilnych stojaków promocyjnych wystawianych w wybranych miejscach turystycznych (instytucjach i firmach tworzących sieć turystyczną); - wprowadzenie oznakowania turystycznego w formie znaków drogowych informacyjnych oraz tablic zlokalizowanych na terenie

		<p>powiatu żarskiego i ścieżki po dawnej linii kolejowej – Gmina Łęknica</p> <ul style="list-style-type: none"> Projekt na przebudowę przystani Delfin w Kostrzynie nad Odrą, dofinansowane ze środków zewnętrznych. Aktualnie Miasto Kostrzyn nad Odrą jest w posiadaniu dokumentacji architektoniczno-budowlanej i wykonawczej rewitalizacji Przystani Żeglarskiej Delfin i stara się o pozyskanie środków pozabudżetowych na realizację w/w zadania. <p>(MOSiR – info odnośnie przekazanych środków na zakup sprzętu pływającego oraz wyposażenie klubu Delfin) Projekt na przebudowę przystani Delfin w Kostrzynie nad Odrą, dofinansowane ze środków zewnętrznych. Aktualnie Miasto Kostrzyn nad Odrą jest w posiadaniu dokumentacji architektoniczno-budowlanej i wykonawczej rewitalizacji Przystani Żeglarskiej Delfin i stara się o pozyskanie środków pozabudżetowych na realizację w/w zadania – Gmina Kostrzyn nad Odrą</p>
<p>Cel Operacyjny III. Rozwój produktów turystycznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> oferta rejsów po Odrze statkami Laguna i Zefir dla grup szkolnych; <ul style="list-style-type: none"> oferta rejsów po Odrze statkami Laguna i Zefir z produktami regionalnymi; rejsy prozdrowotne; rejsy po Odrze statkami Laguna i Zefir promujące historię regionalną gmin nadodrzańskich - Gmina Nowa Sól 	<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcje Militarne <ul style="list-style-type: none"> Ogólnopolski Rajd Pojazdów z czasu PRL „Demoludy” Międzynarodowe Święto Czekolady Festiwal Filmu i Teatru im. Macieja Kozłowskiego Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Eugeniusza Paukszty - Gmina Kargowa
<p>Cel Operacyjny IV. Rozwój infrastruktury turystycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Budowa przystani rzecznych na Odrze oraz prace związane z ich zagospodarowaniem tj. zaplecza sanitarne, urządzenia rekreacyjne – Urząd Miasta Nowa Sól Przygotowanie dokumentacji technicznej dot. ścieżek rowerowych – opracowanie planu koniecznych połączeń pomiędzy funkcjonującymi ścieżkami rowerowymi wraz z projektem ich wytyczenia – Urząd Miasta Nowa Sól 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie dokumentacji projektowo-budowlanej oraz złożenie wniosku o dofinansowanie z LGD inwestycji budowy przystani „Ujście Baryczy do Odry”. Projekt będzie promował turystykę wodną (kajakarską i rzeczna) – Realizacja 2017 - 2018. (planowany koszt 180 tys zł) <ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie dokumentacji kartograficznej dotyczącej leśnych ścieżek rowerowych, wybór dostawców infrastruktury,

		<p>projekt mapy informacyjnej. Złożenie wniosku do LGD w celu pozyskania środków na w/w zadanie.</p> <p>Planowany koszt 45 tys. zł. realizacja 2017-2018</p> <p>- Przygotowanie dokumentacji projektowej projektu Rewitalizacji Parku w Górczynie. Koszt około 200 tys. zł. Inwestycja związana ze stworzeniem ścieżek tematycznych, ukazujących zabytki przyrody. Przebudowa placu festynowego, w tym przebudowa sceny na muszlę koncertową - Gmina Szlichtyngowa</p>
<p>Cel Operacyjny V. Wzmocnienie platform kooperacji i doskonalenie kadr dla turystyki w regionie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kształcenie kadr na potrzeby obsługi ruchu turystycznego: <ul style="list-style-type: none"> - Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Sulechowie (jednostka organizacyjna powiatu) przygotowuje do zdobycia następujących zawodów: - technik hotelarstwa, technik obsługi turystycznej, technik organizacji usług gastronomicznych, kucharz małej gastronomii, kucharz, - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie kształci na poziomie licencjatu w kierunku turystyka i rekreacja ze specjalnością: hotelarstwo, gospodarka turystyczna, turystyka i organizacja wypoczynku oraz na kierunku ogrodnictwo ze specjalnością winiarstwo. – Starostwo Powiatu Zielonogórskiego 	<p>- Prowadzone będą działania logistyczne zmierzające do powołania Gorzowskiej Organizacji Turystycznej z udziałem gmin Santok, Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa i Lubiszyn. Miasto będzie kontynuowało współpracę z ościennymi gminami oraz z Międzychodem (Wielkopolska) w zakresie organizacji pociągów retro w ramach programu Turkol.2017.</p> <p>W 2017 roku Urząd Miasto zorganizuje cztery spotkania seminaryjne dla branży turystycznej naszego Miasta oraz ościennych gmin i powiatów naszego regionu.</p> <p>- Planowane jest również podpisanie porozumienia w sprawie współpracy na rzecz rozwój turystyki wśród dzieci i młodzieży pomiędzy PTTK Oddział Ziemia Gorzowska, a Międzyszkolnym Ośrodkiem Sportowym - Miasto Gorzów Wielkopolski</p>
<p>Cel Operacyjny VI. Rozwój wiodących form turystyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyka sentymalna, związana z wizyta byłych mieszkańców Gminy Zbąszynek oraz turystyka sakralna związana z położeniem Kościołów Gminy Zbąszynek na Szlaku Kościołów Drewnianych - Gmina Zbąszynek - Rozwój turystyki kulturowej i wypoczynkowej – formy turystyki wiodące w gminie ze względu na bogate zasoby przyrodniczo-krajobrazowe oraz wartościowe zabytki: <ul style="list-style-type: none"> - prace budowlano-konserwatorskie na odcinku średniowiecznych murów obronnych miasta w rejonie Baszty Kapłańskiej – zabezpieczenie zagrożonego 	<ul style="list-style-type: none"> • Złożono wniosek pn. „Przeszłość i teraźniejszość na pocztówkach i zdjęciach” w ramach Programu Współpracy INTERREG V A Brandenburgia – Polska 2014-2020 w ramach celu „Europejska Współpraca Terytorialna” Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) - Gmina Kargowa. - Turystyka wodna – w ramach współpracy z żagańskim klubem

	<p>katastrofą odcinka muru i udostępnienie go turystom</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie dokumentacji projektowej na zabezpieczenie, wzmocnienie i renowację odcinka muru obronnego z Basztą Zwinger. - prace restauratorskie, konserwatorskie przy kościele św. Jakuba w Ośnie Lubuskim - Gmina Ośno Lubuskie 	<p>pletwonurków „Morsy” corocznie w marcu organizowany jest spływ kajakowy nurtem rzeki Bóbr</p> <p>W ramach agroturystyki funkcjonują i rozwijają się:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Pension Garack – Dragowina -Gospodarstwo agroturystyczne – Kaczenice -Ośrodek nad basenami – Nowogród Bobrzański -Gozdajówka – Wysoka -Gospodarstwo agroturystyczne – Łagoda -Leśny Dom – Kłępina - Gmina Nowogród Bobrzański
<p>Cel Operacyjny VII. Rozwój sportu powszechnego i rekreacji zdrowotnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Europejski Dzień bez Samochodu 25.09.2016 r. Impreza popularyzująca ruch rowerowy i zdrowy tryb życia. W ramach dnia odbywa się rajd rowerowy ulicami Nowej Soli oraz zawody sportowo – rekreacyjne, związane z tematyką rowerową. -Pikniki Drezynowe Cykl imprez promujących turystykę kombinowaną. Głównym jej punktem są zawody – eliminacje do finału, w jeździe na czas drezyną, które rozgrywane są stacjach kolejowych leżących przy linii nr 371 Żagań-Wolsztyn (na terenie powiatu nowosolskiego). 	<ul style="list-style-type: none"> • - Realizacja projektu zdrowotnego „ Profilaktyka chorób układu krążenia i promocja zdrowego stylu życia”, w ramach którego, prócz m.in. bezpłatnych badań dla mieszkańców, odbywają się imprezy sportowe, pikniki rekreacyjne, itp. - Słubicki Festiwal Biegowy - Festiwal Maraton MTB Słubice - Turniej Tenisa Ziemnego dla dzieci (Górzycy) - III Turniej Siatkówki Dziewcząt o puchar starosty - IV Turniej Piłkarski Osób Niepełnosprawnych o Puchar Starosty - Spartakiada w sportach obronnych pracowników jednostek organizacyjnych, służb, inspekcji i straży powiatu oraz urzędów z gmin z terenu powiatu słubickiego - Impreza biegowa 19. Golicka Miła - Mały Memoriał Janusza Kusocińskiego - Piknik dla rodzin zastępczych z terenu powiatu (we współpracy z PCPR w Słubicach) - Zawody wędkarskie dla mieszkańców, członków Społecznej Straży Rybackiej z powiatu o puchar starosty słubickiego - Starostwo Powiatu Słubickiego
<p>Cel Operacyjny VIII.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W 1999 r. Powiat Gorzowski i Powiat Marchijsko-Odrzański zawarł porozumienie o współpracy m.in. w 	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa Parku Rozrywki Maya Land Torzym i Kownaty – operator branży

<p>Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.</p>	<p>zakresie wspierania rozwoju i pogłębiania partnerskich stosunków, wymiany kulturalnej, współpracy i wymiany młodzieży, ochrony środowiska naturalnego, drobnej wytwórczości. Od ponad 15 lat oba powiaty współdziałają wspólnie realizując wiele polsko-niemieckich projektów tzw. „miękkich” czyli imprez sportowych i kulturalno-rekreacyjnych (w 2016 r. np. <i>Kongres Sołtysów Powiatu Gorzowskiego</i>, zawody wędkarskie, zawody strażackie, <i>Powiatowe Święto Plonów</i>). Organizacja transgranicznych imprez ma za zadanie nawiązywanie oraz pogłębianie dotychczasowej współpracy pomiędzy partnerskimi powiatami oraz ich mieszkańcami, a także promowanie regionów i wiodących lokalnych produktów turystycznych.</p> <p>- W 2016 r. Powiat Gorzowski był również partnerem dla Stowarzyszenia Centrum Edukacji i Spotkań Zamek Trebnitz w ramach projektu pn. „<i>Polsko-niemiecki rynek możliwości w ramach transnarodowego i ekologicznego rozwoju regionalnego</i>”. 17.09.2016 r. w Zamku Trebnitz oraz na terenie zespołu pałacowego odbyły się warsztaty oraz powstały stoiska informacyjne oraz wystawiennicze, gdzie producenci z Polski i Niemiec zaprezentowali swoje produkty regionalne i rzemiosło artystyczne. Projekt był dofinansowany z Funduszu Małych Projektów (FMP) w Euroregionie Pro Europa Viadrina / „Sprewa - Nysa - Bóbr” w ramach Programu Współpracy INTERREG V A Brandenburgia – Polska 2014 – 2020.</p> <p>Stowarzyszenie Centrum Edukacji i Spotkań Zamek Trebnitz zrealizowało również projekt pn. „<i>Europejskie Centrum Transnarodowej Partycypacji Młodzieży</i>” współfinansowany z programu Erasmus +, partnerstwo strategiczne. W ramach współpracy Powiat Gorzowski brał udział w konferencji podsumowującej projekt, podczas której przedstawiono m.in. prezentacje „<i>Transnarodowe krajobrazy edukacyjne w europejskich regionach przygranicznych</i>”, 25-lecie polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy „<i>Sukcesy i wyzwania w procesie tworzenia struktur społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz jego znaczenie we współpracy polsko-</i></p>	<p>turystycznej - Gmina Torzym</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja wieloaspektowych przedsięwzięć ludycznych promujących m.in. turystykę transgraniczną – rower i kajak. • Przystań rzeczna dla turystycznych rejsów po Odrze 20.01.2017 oficjalne uruchomienie. • Uruchomienie połączenia rzecznoego pomiędzy Uradem a Aurtih - Gmina Cybinka
--	---	--

	<p><i>niemieckiej</i>". Po konferencji odbył się kiermasz bożonarodzeniowy z regionalnymi produktami z Niemiec i Polski.</p> <p>- Podczas różnych polsko-niemieckich spotkań i wydarzeń rozpowszechniane są dwujęzyczne publikacje mające na celu wskazanie miejsc interesujących turystycznie i krajobrazowo oraz zwiększenie atrakcyjności wspólnego regionu pogranicza -</p> <p>Powiatowe Starostwo w Gorzowie Wielkopolskim</p>	
--	--	--

Drugi etap wdrożenia programu przypada na lata 2016-2018 zakłada on wsparcie samorządów lokalnych i powiatowych, w zakresie stworzenia wspólnej polityki jakości świadczonych usług i rozwiązań infrastrukturalnych. Pierwszy rok drugiego etapu wykazał większe zrozumienie i realizację zamierzonych działań przez jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne samorzady w bardzo zróżnicowany sposób realizują PRLT, część samorządów nie podejmuje żadnych zadań w zakresie turystyki, jednak szereg jst w turystyce widzi swoje szanse i w niej upatruje swój rozwój przeznaczając znaczne środki finansowe na rozwój szeroko rozumianej turystyki.

Załącznik 3)

Wykaz projektów o charakterze inwestycyjnym w obszarze wodnej infrastruktury turystycznej, planowanych do realizacji województwie lubuskim, w perspektywie 2014-2020r., ze szczególnym uwzględnieniem projektów realizowanych z udziałem środków UE

Lp.	Jednostka administracyjna	Zakres planowanej inwestycji	Planowany udział środków UE	uwagi
	Gmina Drezdenko	Budowa przystani wodnej dla żeglarzy i wodniaków na rzece Noteć.	Tak	
	Gmina Babimost	Budowa przystani wodnej na rzece Leniwa Obra wraz z budową ozdobnego mostka.	Tak	
	Gmina Bojadła	Budowa przystani wodnej na rzece Odrze w miejscowości Przewóz.	Tak	
	Gmina Cybinka	Budowa przystani wodnej w miejscowości Urad.	Tak	
		Uruchomienie połączenia promowego Aurith-Urad.	Tak	
	Gmina Czerwieńsk	Budowa przystani rzecznej na Odrze w miejscowości Nietków (budowa tarasu, pomostu pływającego, slipu do wodowania łódek, postument zapewniający małym jednostkom pływającym zasilanie w energię elektryczną, możliwość podłączenia okazjonalnie rozstawianych hal namiotowych.	Tak	
	Miasto Gorzów Wlkp.	Budowa i modernizacja przystani na terenie gmin Gorzów Wlkp., Santok i Deszczno.	Tak	
	Gmina Gubin	Budowa dwóch pomostów pływających na Nysie Łużyckiej w Gubinie.	Tak	
	Gmina Kargowa	Budowa i urządzenie terenów rekreacyjnych nad rzeką Obrzycą w miejscowościach Chwalim i Smolno Wielkie.	Tak	
		Zagospodarowanie terenów nad jeziorami Linie i Wojnowo.	Tak	
	Miasto i Gmina Kostrzyn nad Odrą	Budowa przystani w Kostrzynie nad Odrą nad rzeką Wartą dla jednostek pływających-pomosty pływające, budowa pali kotwiących pomosty pływające, umocnienie skarpy brzegu, budowa parkingu, budowa dojścia do nabrzeży pomostów pływających, w razie konieczności pogłębienie akwenu przystani do głębokości 1,8 m dla uzyskania głębokości wymaganej dla śródlądowej drogi wodnej klasy II, budowa przyłącza wodociągowego, budowa grobli	Tak	

		regulującej warunki hydrologiczne w basenie przystani, budowa budynku bosmanatu, budowa budynku z zapleczem noclegowym, sanitarnym oraz gastronomicznym.		
	Gmina Lubsko	Gruntowna modernizacja Zalewu „Karaś” w zakresie infrastruktury wodnej, wykonanie przystani dla rybaków, przystani dla kajaków, zakup sprzętu wodnego, wykonanie infrastruktury drogowej wokół zalewu. Modernizacja basenu odkrytego obok Zalewu „Karaś” wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	Tak	
	Gmina Małomice	Rozbudowa i przebudowa zbiornika wodnego w Małomicach (budowa 3 pomostów, kładki, budowy ciągów komunikacyjnych i oświetlenia oraz nasadzeń zieleni wokół zbiornika).	Tak	
	Gmina Maszewo	Budowa przystani rzecznej na rzece Odrze w miejscowości Połocko.	Tak	
	Gmina Międzyrzecz	Wyznaczenie i oznakowanie wodnych szlaków kajakowych	Tak	
		Budowa przystani wodnych na rzece Obra	Tak	
		Utworzenie kąpieliska miejskiego w m. Kęszycza Leśna i Wysoka	Tak	
	Miasto i Gmina Nowa Sól	W ramach programu „Odra dla turystów 2020- lubuskie przystanie” – budowa małych przystani rzecznych na Odrze w miejscowościach: Siedlisko i Stara Wieś.	Tak	
		W ramach programu „Odra dla turystów 2020” budowa marin w miejscowościach nadodrzańskich na Szlaku Doliny Środkowej Odry.	Tak	
		Rewitalizacja turystyczna dzielnicy portowej w Gminie Nowa Sól – Miasto.	Tak	
	Gmina Otyń	Budowa przystani rzecznej na Odrze w miejscowości Bobrowniki. Budowa drogi dojazdowej, parkingu, pomieszczenia gospodarczego, urządzenie pola namiotowego, miejsca na ognisko, miejsca dla punktów gastronomicznych, miejsca imprez plenerowych, doprowadzenie energii elektrycznej, wody, urządzenie miejsca cumowania pomostów przy wysokich stanach wody lub pochodach kry lodowej, itp.	Tak	
	Gmina Pszczew	Budowa i oznakowanie szlaków kajakowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (mała architektura).	Tak	
		Budowa przystani kajakowej nad jeziorem Kochle w Pszczewie wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	Tak	

		Budowa pomostów nad jeziorem Szarcz w Pszczewie wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	Tak	
	Gmina Strzelce Krajeńskie	Zagospodarowanie linii brzegowej miejskiego jeziora Klasztorne Górne w Strzelcach Krajeńskich poprzez urządzenie plaży z niezbędną infrastrukturą, budowę pomostu, budowę pomostu, budowę przystani kajakowej z niezbędną infrastrukturą, budowę promenady, uzbrojenie terenu pod działalność usługowo-turystyczną Zagospodarowanie linii brzegowej jezior Lipie i Słowa w miejscowości Długie poprzez : modernizację niezbędnej infrastruktury plaży , budowę pomostu, budowę przystani żeglarskiej z niezbędną infrastrukturą, udrożnienie kanałów szlaku wodnego, budowę stanic turystycznych z niezbędną infrastrukturą, budowę stanowisk wędkarskich z wiatami noclegowymi.	Tak	
	Gmina Sulechów	Budowa małej przystani rzecznej w Pomorsku.	Tak	
		Budowa nabrzeża Odry wraz z infrastrukturą w Cigacicach (bulwar spacerowy, tereny rekreacji i wypoczynku, mały amfiteatr, przebudowa układu komunikacyjnego do portu rzecznej, tym budowa parkingów.	Tak	
		Budowa małej przystani rzecznej w Brodach.	Tak	
		Opracowanie i wdrożenie na terenie Gminy multimedialnego wielojęzycznego systemu informacji o rozkładach pływania łodzi turystycznych.	Tak	
	Gmina Witnica	Budowa przystani rzecznej dla małych jednostek pływających w miejscowości Świerkocin.	Tak	
	Gmina Zabór	Turystyczne zagospodarowanie terenów wokół jeziora Liwno w Zaborze i stawów pokopalnianych.	Tak	
		Budowa dwóch przystani wodnych na rzece Odrze (Marin).	Tak	
		Zagospodarowanie stawów w Tarnawie i Przytoku.	Tak	